

בס"ד. מוציא ש"פ ויצא, ט' כסליו, אור ליו"ד כסלו
- בחדרו - ה'תשל"ח*.

ושבתי בשלום אל בית אבי גוי, נשפטוק זה הוא התחלת דרוש הראשון

דפרשתנו בתנ"א וכתו"ה מארה"ז וכתו"ה מארמו"ה האמצעי בעל הגאולה (רי"ד) כסליו² וההג'ללא (ר"ט) כסליו. אלא שכחו"ה מקדים (בתחילת הדרוש) הפסוק וידר יעקב נדר גוי שלפני הפסוק ושכתי בשלום גוי]. וידועים הדיקים בזה, מהו אומר ושכתי בשלום אל בית אבי, בשלום בשלום גוי]. וידועים הדיקים אומר אם יהי' אלקים עמדי גוי ונתן לי לחם לאכול וכגו' ללבוש, שהכוונה בזה היא גם לחם ולבוש ברוחניותי, בכל הפירושים שבוהו, ואעפ"כ אינו מסתפק בזה ומגיש שחזרתו אל בית אבי תהי' בשלום דוקא. וגם צ"ל מה שלאחרי ושבתי בשלום אל בית אבי מוסיף והי' הרי ענין זה דהוי' הוא האלקים הוא ענין אמיתי ותמדי (כמבאר בס"פ³), ומהו החידוש בהנ"ל (והעלוי) בזה"ה הוי' לי לאלקים, ובפרט לאחר שכתי בשלום אל בית אבי. וגם צ"ל מ"ש לאח"כ⁴ והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהי' בית אלקים, אך שייד שאבן שהיא דומם [דומם] תהי' במודרנה נעליה כ"כ שמהי' בית אלקים. והנה מבאר אבן, בח"י דומם] תהי' במודרנה נעליה כ"כ שמהי' בית אלקים. והנה מבאר בהדרושי⁵ דפירוש הוי' לי לאלקים הוא שיומנך אור נעלה יותר, שלגבי אור זה, הוי' (דעכשיני) יהי' (רק) בחי' אלקים. ופירוש והאבן הזאת גוי יהי' בית אלקים (שבת לאחר ובהמשך לוחי הוי' לי לאלקים) הוא שהאבן יהי' בית אלקים שיהי' אז, להוי' שיהי' לאלקים. ועפ"ז צריך ביאור יותר איך שייד שהאבן, דומם, יהי' בית לאלקים זה.

ב ורנה מכיין שהתורה היא נצחית, הרי מוכן, שענין וידר יעקב נדר גוי הוא הוראה לכא"ר מישראל בכל המקומות ובכל הזמנים. ויתירה

* מאמר זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, וי"ל בקונטרס ר"ר כסלו - תשמ"ח. תנו"ת.

1) פרשתנו כת, כא.

2) וראה לקי"ח תכ"ה שיחה לוי"ד כסלו (ע' 159 ואילך), שי"ל שגאולתו מרומות כפסוק "ישבתי בשלום", שי"ל שרומנו על ענין "פרה בשלום ופשי" (ראה להלן הערה 157).

3) שם, ב.

4) ראה תו"ח ריש פרשתנו (דקדוק הגי' - כב, א-ב).

5) ראה לקי"ח סעיף ת, ושי"ג.

6) ראה זהר ח"ב כה, א, שם קט"א, א, ח"ג רס"ד, א, מהמ"צ להצ"צ מצות אחרות ה' (דרמ"צ נט, ב ואילך). ד"ה וידעת חגי"ז (סד"ז חגי"ז ס"ע מה ואילך), ועוד.

7) תו"ח שם (דקדוק הב').

8) פרשתנו שם, כב.

9) תו"א פרשתנו (בהבאור על ד"ה ושכתי בשלום - כא, סע"ד), תו"ח שם (כב, סע"ב).

10) תו"א שם סד"ה ושכתי בשלום (כא, ד), תו"ח שם ס"א (כו, א).

11) תו"א רפ"ז, וראה בארוכה לקי"ח ח"ה ע' 240 ואילך.

בהנהרות העולמות (כבתי עצמות א"ס) היא מה שנתאווה הקב"ה להיית לך יתר ידירה בתחתונים דוקא¹. וכוונה זו נשלמה ע"י עבודת האדם, אדם קרויין אדם², שהוא דוקא יכול להשלים כוונה זו. וזהו שנקרא בשם אדם, ע"ש ב' הקצוות שהוא אדמה לעיון³ ושהוא נוצר מן האדמה⁴, שגופו נעשה מהאדמה עצמה⁵ וכאופן שהי' תחילה דומם בפ"ע (כלי שום נפש חיונית בתוכו) וכמ"ש⁶ גלמי ראו עיניך (ולא כגוף הצומח והחזק⁷, כי גם ענין זה שבתואר אדם (על שם הארמה) מורה על מעלתי, שהוא מברך מחקן ומעלה זו שבו באה בפועל ע"י העבודה תחתון ביותר שאין תחתון למטה ממנו. ומעלה זו שבו באה בפועל ע"י העבודה דבא בימים דוקא. שע"י העבודה דוקן (עצמה) אף שגם ע"י כירר וחיקן את חלקו בעולם (מקום), מ"מ, מכיון שלא חיקן עדיין את הזמן, הרי לא השלים עדיין הכוונה דדירה בתחתונים. ולכן הגם שעבודה זו מגעת בכתינת עתיק יומין, שהיא בהעמקה (והבוליה) מבתי יומין, אין זה תכלית השלימה. משא"כ ע"י העבודה דכא בימים⁸, כשעורב לחקן את הימים, ועד דאת מספר ימין אמלא⁹ מספר מלשון אכן ספיר (וכמ"ש בתו"א¹⁰ 800 שנספר ימין הוא כמו השמים מספריים¹¹ שפירש בהר"ג מנהרין ומנצנין וספירין), היינו שהאדם מאיר את הימים (הזמן) באור התורה והמצוות, ע"י הוא משלים הכוונה דדירה בתחתונים (בהתחתון שבעוה"ז גופא¹²), שזה (השלימה כוונה זו) הוא תכלית שלימות מעלת האדם, כנ"ל.

70) המשך תרי"ז ע' חמה.

71) יבמות סא, א.

72) של"ה כ' ב, שא, ב, ובכ"מ.

73) בכ"ז פ"ח, ד.

74) והיינו, שהצומח והחי נבראו מנאמר אלקי (תדשא הארץ, תוצא הארץ), משא"כ יגופו של אד"ה לך לא נברא ע"י מאמר אלקי. כשאר כל הכרואים. אלא רק צבר עפר. ועשה בו צורה גשמת של ע"י מאמר כלל וכללי. ומ"ש נעשה אדם - "פשוט מורה שלא ע"י מאמר זה נעשה אלא שצבר עפר ועשאו גולם תחילה כללי (ת"ח באשית יט, ב).

75) תהלים אלא שצבר עפר ועשאו גולם תחילה כללי (ת"ח באשית יט, ב).

76) תו"א ג, ד ואילך. תו"ח שם ת, ד ואילך. ובכ"מ.

77) ד"ה זה היום השי"ח פ"ב.

78) וראה שמבאר בתנ"א לג, ב (נעמק לעיל הערה 16) שעתיק יומין הוא נבדל מבתי הימים שהם הלכודים הנעשים מהמצוות - יש לומר, שהכוונה שם היא לענין המצות (מצד עצמם), אבל לא לענין בירור הזמן שנעשה ע"י. ולהעיר מה שטמייים בתנ"א שם: אך ע"י בירור נה"ב כ"י, ועצ"ע.

79) משפטים כג, כו.

80) עט, ריש ע"ג.

81) תהלים יט, ב.

82) ח"ב קל"ג, ב, ותמאר בארוכה כסידור קעת, סע"א ואילך. פיר"מ לאודאה"צ פ"ט ואילך.

83) ראה לעיל הערה 67.

שבע לפי שהיא המקור המשפיע לשבע מדות. ולפי זה, פירוש ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה הוא שיצא ונמשך מבה"י בינה למלכות. וכאר שבע דיצחק הוא מלכות. כי יצחק הוא בינה²⁴, והמקבל דבינה היא מלכות²⁵, ונקראת כאר שבע על שם שהיא מקבלת משבע מדות [וכידוע שהמלכות נקראת כנסת ישראל, לפי שהיא כונסת לחוכה בה"י המדונה²⁶]. ולפי זה, פירוש ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה קאי על היציאה וההמשכה לעולמות ביי"ע, ומשם יפדרד²⁷. וכי"ה גם כפשוטו ענין היציאה, שה"י ויצא יעקב ה"י ככרי לכרי הניצוצות שה"י אצל לכן (כמסופר בפרשת ויצא) [ולאח"כ גם הניצוצות שה"י אצל עשו (כמסופר בפרשת וישלח)]. וכידור הניצוצות הוא בעולמות ביי"ע.

ד) וזרדו גם ששם הסדרה [המורה על ענינה ותוכנה²⁸] הוא ויצא, כי כל ענין הבריורים שבכיר יעקב אצל לכן המבואר בהסדרה [וגם מה שבכיר אצל עשו המבואר בפרשת וישלח, שבא לאחרי וכהמשך להכירורים שבכיר אצל לכן²⁹] הוחלל מניצואו מבאר שבע — ענין ויצא, וזה שיציאתו היתה באופן כזה שיכבד הניצוצות שבחרן, וה"י מטחו שלמה, לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ולא יצחק שיצא ממנו עשיו³⁰, הענין הוא, דהנה כתיב³¹ וידו אוחזת בעקב עשו (ולכן) ויקרא שמו יעקב. שבשם יעקב יש ב' חלקים. יו"ד (דוד אוחזות יו"ד³²) ועקב. וכמבואר בתו"א ריש פרשתו, שיצחק הוא בתו"י יו"ד עקב³³, היינו המשכת בה"י חכמה עילאה [היו"ד דשם היו"ד³⁴] בבחי' עקבים. וע"י המשכת היו"ד בעקב דיעקב [ועד אשר היו"ד היא ההתחלה והראש דתיבת יעקב, היינו שהיו"ד היא מנהיגה את העקב³⁵]. הנה עיי"ז ה"י אפי"ל ויצא יעקב גוי וילך חרנה, להמשיך היו"ד גם בבחי' העקב דעולמות, עד בעוה"ז התחתון שאין תחתון

24) ראה לקו"ת לג"פ לך לך פ. סע"ב ואילך (וראה גם סידור עם דא"ח יב. א. אה"ת לך לך כרך ד') חוצב, א), שהאבות הם (לא רק בתו"ת אלא גם) בחכ"ד: אברהם חכמה (וכי"ל בפנים), יצחק בינה וכו'.

25) ראה לקו"ת פיתח עם, ריש ע"ב (מפרדס שער כג (שער ערכי הכניעים) ערך גז) יצמל הוא בינה משקה לדלת שהיא מולתו".

26) ראה תו"ת תצוה פז. ב. אה"ת רברים (כרך ה') ע' אהתקנף. ועוד. וראה חו"צ קצ"ג, א. 27) בראשית ב, יו"ד. ובתו"א ריש פרשתו (כא, א), שיצעשם בה"י נפרדים בתפלת".

28) ראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך. שם ע' 354 ואילך. חו"צ ע' 285. ועוד.

29) שלכן צוה יעקב לומר לעשו יעם לבן גרתי גוי"י (ר"פ וישלח — ל, ה) — ראה תו"א וישלח כד, ג. תו"ת וישלח מא, ג.

30) ויקו"י פל"י, ה. וראה ספחים ג, א.

31) תולדות בה, כו.

32) תו"א וישב כט, א.

33) ע"ת שער ג (שער סדר אצי' למחרתו) פ"ב. פרדס שער כג (שער ערכי הכניעים) בערכו.

34) הגהות הצי"צ לתו"א ריש פרשתו — אה"ת פרשתו קצ"ג, א (כשה"א ב). (כ)

35) בדוגמה הראש המנהיג את אביו ונזר, וראה בארובה שיחת מוצאי ש"פ בראשית שה"י זו (התשל"ח) טעף ה' ובהערות שם (לקו"ש ח"ב ע' 270). וש"י.

מזו, מכיין שומעשה אבות סימן לבנים¹, הרי ההוראה מענין וידך יעקב נזר גוי היא (ככל הענינים דמעשה אבות) ביחוד שאת וכתר עזו. [ומזה מובן, שגם הנהיגת כח שבחוראה זו היא לא רק נהיגת כח סתם, ככל הוראות החוה (שהן גם נהיגת כח²), אלא נהיגת כח מיוחדת, מכיין שהוראה זו היא ממעשה אבות, ומעשה אבות הוא (לא רק סימן, אלא גם) נהיגת כח³ שבע גוי (כמובן גם בפשוטו, יעקב נזר גוי' בא בהמשך לויצא⁴ יעקב מבאר שבע גוי' דלהיות שיצא מבאר שהבקשה ושבתי בשלום אל בית אבי שייכת לויצא גוי', ולהיות שיצא מבאר שבע (ובית אביו) לכן בקשה שישוּב ויחזור לשם, ושחזרתו חתי' בשלום]. מובן מזה, שכי"ה גם בנוגע להחזרה לכאן⁵ מירשאל מוידר יעקב נזר גוי' [ומהבקשה ושבתי בשלום אל בית אבי גוי'], שזה שייך לענין ויצא גוי' מבאר שבע כמו שהו"א ככא"א מירשאל.

ג) ויוכץ זה בהקדים מ"ש בדרושי רכותינו ונשיאנו⁶ (מיוסד על מ"ש בזה"ל⁷) עה"פ ויצא יעקב מבאר שבע גוי', שיש בזה ב' פירושים, פירוש א', שכאר שבע הוא באר שבע דאברהם (שקרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם⁸), ופירוש ב', שבאר שבע הוא באר שבע דיצחק (שקרא אותה שבעה, ע"ש הבאר השבעיעי⁹). וכי"ה גם בפשוטו, שה"י ויצא יעקב מבאר שבע ה"י בומנו של יצחק (כיו"כ שנים לאחר הסתלקות אברהם). וההפך בין ב' הענינים הוא, דבאר שבע דאברהם הוא בינה (יסוד אילמא), שה"י אברהם הוא חכמה [אלא שמתחילה נקרא אברהם, אך רמ, שהחכמה (אב) שבו היתה כחתי' שכל העולם מכל רעיון¹⁰, ואח"כ נקרא אברהם שנעשה אב המון גויים¹¹, שהחכמה (אב) שבו נמשכה בגילוי גם למטה עד לבחי' המון גויים¹²], וכאר שבע דאברהם [המקום דאברהם, המקבל שלן, בחי' שרה¹³] הוא בינה, ונקראת באר

1) ראה רמב"ן עה"פ לך לך יב, ו: כל מה שארע לאבות סימן לבנים. וראה תתומא לך לך ט. ב"ד פ"ט, ו. אה"ת ר"פ לך לך ע"ב, סע"ב.

2) מכיין שאינו מבקש לפי כחי' אלא לפי כחי' (כמב"ר פ"ב, א).

3) כמובן מהדוגמא דביאים שבתמכ"ן שם. וראה אה"ת שם (עג, א): מעשה כ"י סימן לבנים שיוכזו אח"כ כ"י. וראה גם ב"ד שם (הובא בתמכ"ן עה"פ שם, י'): צא וכבוש את חודך לפני בניך. וראה לקו"ש ח"ב ע' 110 ובהספן שם בהערה 21.

4) ריש פרשתו (כת, י').

5) באה"ת לראשונה פרשתו יז, ד (וראה גם באה"ת לרע"צ ריש פרשתו — ע' צז).

6) אה"ת ריש פרשתו (קעב, א"ב), שם (כרך ה') תחלה, א"ב.

7) ח"א ריש פרשתו (קמו, א).

8) ירא כא, לא.

9) תולדות כו, לג. ספורנו שם (הובא באה"ת שם קעב, א).

10) תו"א ותו"ת ר"פ לך לך. ועוד. וראה מאמר אודאמ"צ ויקרא ח"ב ע' חרכ. וש"י.

11) לך לך יז, ה.

12) תו"א שם (כ"ב, ב), תו"ת שם (פ, ד).

13) ראה ס' הליקוטים להאר"ל פ' חיי שרה.

מבאר שבע והליכתו חרונה. שבכדי שיוכל להמשיך הויד"ג גם בחרון, צריך להיות צוה ישועות יעקב, להמשיך ליעקב שיע"ה נהרדין דארין שלמעלה מהשתלשלת, למעלה גם מהויד"ד דשם הוי", הויד"ד דיעקב.

ויש להוסיף בדייק לשון הכתוב צוה ישועות יעקב (צוה דוקא), שהמשכת הישועות (שע"ה נהרדין) ליעקב תה"י באופן דצוה, לשון צוהא וחיבובא⁴⁵⁰. דהגם שהשע"ה נהרדין גם למעלה מיעקב, למעלה גם מהויד"ד שבו, מ"מ, הדי מחוברים וממורידים עמו, אז ויד ווערן אפגעבען צו אים כפנימיות. וע"י שמושב ליעקב בח"י ישועות הנ"ל (לצורך הליכתו לחרן), ה"י כטוח (עוד לפני הליכתו לחרן⁴⁵¹) שתמקייים תפלתו, שיה"י ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ויתירה מזו – ושבתו בשלום אל בית אבי, ויתירה מזו – וה"י הוי" לילאקים, ויתירה מזו – והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יה"י בית אלקים.

והנה תפלתו של יעקב (כאופן דנדר"ד⁴⁵²) אם יה"י אלקים עמדי גוי והאבן הזאת גוי יה"י בית אלקים היתה לאחר העבודה דוויק⁴⁵³ מאבני המקום וישם מראשותיו. והענין הוא, מקום הוא הגדר דעולם, כדארתא בתנאי⁴⁵⁴ שגדר העולם הוא מקום (וזמן). ודהגם שמקום הוא שמו של הקב"ה שנקרא מקום, לפי שהוא מקומו של עולם⁴⁵⁵, הדי ענין זה הוא בהעלם, ומה שנוגש בגילוי בהמקום הוא העולם. דזהו מה שהו"י כרובע בנימטריא מקוסו⁴⁵⁶, היינו שענין הוי" שנמשך במקום הוא רק באופן דגלמטריא שהוא חשבון האחריות, שהחשבון מורה⁴⁵⁷ על מיעוט האור כ"י מיעוט אחר מיעוט⁴⁵⁸. ואב"י המקום (בחי' דרמס) הם סוג היותר חתון שבעולם. ובהו גופא אב"י לשון רבים, כמו שהם בבחי' ריבוי ההתחלקות. וזהו ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, שיעקב עשה⁴⁵⁹ מאבני המקום (אב"י לשון רבים) אבן אחת [שלא כח"כ וישם ולא וישירמס⁴⁶⁰]. ולא עוד, אלא שישם מראשותיו, שהגב"י והעלה את האבן עד

(45) ראה פנ"ח שער כט (שער הולב ד' מיניו) פ"ג: יצוה, כשאמרו⁴⁶¹ ל' (ברכות ג' סע"ב) כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה שהוא לשון חיבור.
 (46) ראה פרש"י עה"פ פרשתו כ"ט, א (מב"ד פ"ע, ח).
 (47) וראה הביאור בזה באוה"ת פרשתו ד"ה וידד יעקב נדר דו"ה טוב אשר לא תדור (כ"ד ה' חתמא, סע"ב ואילך). שם חתמב. ב ואילך.
 (48) שוה"תו כ"ח, יא.
 (49) שוה"תו"א פ"ז (פב, רע"א).
 (50) ב"ד פרשתו פס"ח, ט. תקי"ז תכ"ז (צא, ב).
 (51) פרדס שער בג (שער עירי הפנימיים) ע' מקום (מהתק"ז שם) – הובא בספר החקירה ל'חמג, ע"ה, ב. ובכ"מ, ובפרדס שם: והכוונה כי הוא מקומו של עולם. ועי"ז בתקו"ז שם.
 (52) שוה"תו"א שם (פב, ב).
 (53) בפרש"י עה"פ: עשאן הקב"ה אבן אחת [וכתבמוטא ריש פרשתו (וכ"ה בפרש"י חולין צא, ב' ד"ה נלעו): ונלעו]. אבל בתו"א ובח"ח פרשתו (דלה"ל הנה"ה 56) שיעקב עשה מהן אבן אחת (ובח"ח שם: ואמרו⁴⁶²).
 (54) בחולין שם ובכתבמוטא מדייק כן (שנעשו אבן אחת) מהא דכתב לאח"ז (כ"ח, יח) ויקח

למטה ממנו, שיה"י דירה לו יתי. [כי מכין שהויד"ד דיעקב היא (כני"ל) הויד"ד דשם הוי" שהוא ה"י הוה ויהי⁴⁶³ כאחת⁴⁶⁴ (היינו שהכל הוא בשיה לגב"י). לכן גם כמו שהויד"ד נמשכת בבחי' העקב דעולמות, היא בתקפה. ונוסף לזה, מכיין שהו"י הוא מלשון מהוהו"י, והויד"ד שבו מורה על תמידות ההוהו"ת⁴⁶⁵, הדי הויד"ד היא המושלת ושלטת בכל העולמות עד בהעקב שבהם, מכיין שכל מצאיתום הוא הדבר הוי' המהווה אותם תמיד מאין ליש. וזהו יצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, שיעקב ממשך הויד"ד דשם הוי" גם בבחי' חרן, שקאי [כני"ל (סעיף ג') כפירוש הכי] על עולמות בי"ע, וכבי"ע גופא חרון אף של עולם⁴⁶⁶, עוה"ז התחמתן שאין תחתן למטה ממנו, שיה"י דירה לו יתי בתחתונים.

והנה ירדה זו (יצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה) היא צורך עלי. ונוסף להעלי, שנעשה בו לאחר וע"י עבודתו בחרן [שע"י שבתי הניצוצות דלבן ועשו הגיע למדרגה נעלית יותר מכמו שה"י לפני⁴⁶⁷, ושבתי בשלום אל בית אבי וגו', כמש"ה לקמן]. הנה גם לפני⁴⁶⁸, בכדי שיוכל להמשיך (הויד"ד) בבחי' חרן ולכרד הניצוצות, נמשך בו כח נעלה יותר, שלא ה"י לו תחילה (בגליל). [וע"ד הירדועה גבי אברהם (שה"י גדול בענקים⁴⁶⁹) וראש לאבות⁴⁷⁰]. שבכ"י שה"י אב המון גוים להעלות הניצוצות שבגוים (הגוים), נותסין לו ה' שלא ה"י לו תחילה].

וי"ל שזהו מה שמורכב בח"א וח"ח תיכף ובהמשך לויצא יעקב מבאר שבע מש"ע⁴⁷¹ צוה ישועות יעקב, שהוא המשכת בח"י שע"ה נהרדין דארין⁴⁷², כי כמו שענין הישועה בפשטות הוא סיוע ונתינת כח מיחד שלא ע"ד הרגיל, ונתינת כח זה הוא דוקא בשביל האדם שמוריעים אותו שהוא במעמד ומצב שפל ביותר שצריך לישועה. עדי"ז הוא גם בפירוש הפנימי דישועות, שענינם הוא שע"ה נהרדין דארין, שהמשכתן (ליעקב) היא דוקא בשביל המצב דיציאתו

(36) שוה"תו"א פ"ז (פב, א), מוח"ג רנ"ו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט, וראה יגנה אתו (הובא בהקדמת השל"ה ת"ה, א).
 (37) שוה"תו"א רפ"ד, וראה גם זהו ופרדס שם.
 (38) שוה"תו"א שם. וראה לקי"ש שם הערה 45.
 (39) פרש"י ס"פ נח. וראה לקי"ש שוה"ה' לפ' נח (ע' 63 ואילך).
 (40) תו"א ל' ל' (יא), סע"ב ואילך. שם יג, ב). תר"ח שם (פא), סע"א ואילך). תו"ח חיי שרה קכ"ה, י.
 (41) יהושע יד, טו. ובכ"ד פ"ה"ד, ו (ובפרש"י עה"פ מ"מדרש אגוד"ה): זה אברהם.
 (42) ב"ד פ"ט, ו.
 (43) תתלים מז, ה.
 (44) כ"ה בתו"ח שם (והוא הנ"י שע"ה נהרדין כמ"ש בוה"ה). ובתו"א שם: ישועות הם ש"ע נהרדין עלאין (וראה בארוכה בהתחלת לתו"א שם – באוה"ת פרשתו קצב, סע"א ואילך). ובאגוד"ק ס"ג (קד, סע"ב): ישועה הוא מלשון וישע. . דשי"ע נהרדין שבוה"ה"ק (ראה זהו ח"א ר"ב, ח"צ קלג, סע"ב, ש"ח שער טו (שער הוועגים) פ"ב ואילך. ועוד).

כוח ג' פירושים, שבועה, שובע ושבע, כמבואר בכ"מ⁶⁵] שהוא נתינת כח במיוחד על עבודת הנשמה בירידתה למטה.

ה) **ורנה** עבודת הנשמה בירידתה למטה היא (בכללות) בשני ענינים, א', לימוד התורה וקיום המצוות, דע"י לימוד התורה וקיום המצוות למטה דוקא מתעלית הנשמה למעלה יותר ממנו שהיתה קודם בירידתה. וכדו⁶⁶ דהתורה והמצוות שלמטה דוקא נעשים לכוש להנשמה בג"ע שעל ידם היא משתג ונהיית מאז"א⁶⁷, וי"ל עוד יותר — ע"י העבודה דכל מעשיו יהיו לשם שמים⁶⁸, ופירוט ע"י בכל דרכיו דעה⁶⁹, וללא רק שעשייתו דברי הושות תה"י לשם שמים, אלא שגם בהם גופא (בכל דרכיו) יהי דעה⁷⁰ ודעת באלקות, שדעת הוא למעלה גם מחכמה, כמבואר בארוכה בהמשך עת"ו⁷¹ וכ"מ⁷²]. והנה נתון לי לחם לאכול ובמד ללכוש ושכתי בשלום אל בית אבי, לחם לאכול ובמד ללכוש הוא לימוד התורה וקיום המצוות⁷³ כידע⁷⁴ שתורה היא לחם ומוזן הנשמה והמצוות הם לכושים דהנשמה, ושכתי בשלום הו"ע עבודת הכוירים.

ט) **וירון** שהעבודה שלאחרי ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (ירידת הנשמה בגוף) היא ויקח מאבני המקום ג'ו. דהנה ידוע⁷⁵ שהכוננה בירידת הנשמה למטה היא לא בשביל הנשמה אלא ככדי לכרז ולכרז ונה"ב וחלקו בעולם, שע"ז דוקא נהגלה הכוונה דנתארה⁷⁶ הק"ב"ה להיות לו יהי דירה בתחתונים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו⁷⁷. והנה שיעקב עבודת הנשמה בירידתה למטה (ויצא יעקב ג'ו חרנה) הוא ויקח מאבני המקום ג'ו, "מקום" הוא

65) קיצורים והערות לתניא ע' נח. ד"ה ועשיית תג שבועות חצ"ת. ובכ"מ.

66) תו"א מג"א צח, ב (בנוגע לחודה). מקץ לב, ד ואילך (בנוגע למצוות). ולהעיר, דמהמבואר בתו"א מקץ שם (לג), סע"ב ואילך) החילוק בין לכושי המצוות לכיורו נה"ב, מוכן, דה המצוות נעשים לכושים להנשמה הוא (כ"מ) מצד הכיורו שנעשה ע"י קיום המצוות (אלא מצד המצוות גופא).

67) בתניא פ"ז (מו, א) שגם ע"י לימוד התורה נעשה הכיורו דהגוף ודנה"ב. אבל עיקר הכיורו הוא ע"י קיום המצוות דוקא — ראה תניא פ"ה (מה, א).

68) אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע או"ח סר"א. וראה לק"ש תכ"ד ע' 646 בהערה ד"ה כל מעשיו לשם שמים.

69) מש"ל ג, ו. רמב"ם וטושו"ע שם. שו"ע אורח"ז או"ח סק"ז ע"ב.

70) ראה בארוכה לק"ש ד"ג ע' 907. שם ע' 932. ח"י ע' 104.

71) ד"ה ואי נתיי ששלאחרי (סד"מ עת"ו ע' ק"ד ואילך).

72) ראה תו"ח פישתנו כו, א.

73) ראה תניא פ"ה. ובכ"מ.

74) ראה תניא פ"ז (מת, ב). והנה בא בהמשך למ"ש שם רפ"ל"ו, שתכלית הכריאה הוא שיהי ירידה לו יתי בתחתונים (כעוה"ז הגשמי) שאין תחתון למטה ממנו.

75) ראה תחומא נשא טו. בתוקותי ג. במדכ"ר פ"ג, ו. תניא דפ"ו.

76) תניא שם.

שינב"י את ראשו, וי"ל עוד יתירה מזה שהאבן למעלה מראשו⁵⁵ של יעקב, היינו למעלה מבתי הוי"ד דיעקב⁵⁶ (שהוא הראש שלו, כנ"ל). ועל זה התפלל והאבן הזאת ג'ו יהי בית אלקים, שהאבן הזאת (אבן אחת, שעשה מיריבו אבנים) תהי לא רק למעלה מבתי הראש (הוי"ד) דיעקב, אלא שתהי למעלה יותר — בית אלקים, בית (ורידה) לעצמותו ית'.

ז) **ורנה** ג' ענינים הנ"ל שהיו ביעקב — א) יציאתו מבאר שבע לחרן, ב) עבודתו (לאחרי היצאה מבאר שבע) ויקח מאבני המקום ג'ו, ג) (שע"י התגלה שלו) נעשתה האבן הזאת (שלקח מאבני המקום) בית אלקים — ישנם גם בכ"מ⁵⁷ מירשאל. דמעשה אבות סימן ותנינת כח לבנים (כנ"ל סעיף ב), וכפירוט הענינים דיעקב. דמכיון ששופר"ל (כנשמה אדה⁵⁸), הרי עבודתו של יעקב כלולה מכל הנשמות שבישראל (כנשמה אדה⁵⁹), הרי עבודתו של יעקב (ויקח מאבני המקום ג'ו) היא נתינת כח לבנים ביתו שאת וביתו ערו.

ורענין הוא, דויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה קאו"א⁶⁰ על בירידת הנשמה בגוף, שירידה מאגרו⁶¹ רמה (באר שבע) לבירא עמלקתא (חרנה). וכמו שיעקב, בכדי שיוכל ללכת לחרן נמשך לו כח נעלה יותר — ענין צוה ישועות יעקב (כנ"ל סעיף ה), ער"ז הוא גם כוילך חרנה שבכ"מ⁶² מירשאל, שלפני ירידת הנשמה למטה לבירא עמלקתא, שדה"ע וילך חרנה, ונתינת לה כח במיוחד שתוכל לעבוד עבודתה בכיורו הגוף ונה"ב וחלקה בעולם. וכדו⁶³ בענין משביעי⁶⁴ אותו חתי צדיק ואל חתי רשע⁶⁵. והנה מ"ש ויצא יעקב מבאר שבע ג'ו, שפירושו מבאר שבע הוא⁶⁶ מה שמשביעי⁶⁷ אותו חתי צדיק כו' [שיש

את האבן (בלשון יחיד). אבל מה שרשי"י מפרש "עשאן . . . אבן אחת" ער"פ ושם מראשונה, מוכח, שהתכנה לזה הוא גם מפרוק זה גופא ומה שמסיים "זוהו שגומר ויקח את האבן אשר שם מאשורתי" הוא לתוספת ראי'. וראה גם משכיל לידו ער"פ: "דק"ל (לרשי"י) דהו"ל"ל וישלמם כיון דרכיב הדי'".

55) ראה ג'ו"א ער"פ: "לשון מראשונה משמע . . . למעלה מראשו". ושם, שמה מוכיח רשי"י ע"שאן כמין מרוב סביב לראשו".

56) תו"ח פרשתנו (ס"ג) — כו, ג. ד. וראה גם תו"א ריש פרשתנו.

57) ב"מ פד, א.

58) שער הגלגולים להארו"זיל הקדמה וא"ו ואילך. ובכ"מ, וראה שמו"ד פ"מ, ג.

59) אגה"ק ס"ז (ק"א, ב).

60) אור החיים פרשתנו כח, יד. הובא ונבאר בקיצורים והערות לתניא ע' נו. ד"ה ויצא תו"ל (סד"מ תו"ל ע' כט ואילך).

61) ע"פ ל' חז"ל — תניא ה, ב.

62) קיצורים והערות לתניא ע' מו ואילך. ד"ה ויצא תו"ל (סד"מ תו"ל ע"ע לא ואילך).

63) נדה ל, ב.

64) אור החיים ולעיל הערה 60 — הובא בקיצורים והערות לתניא ובד"ה ויצא תו"ל שבתהרה תה"ל ובאדה"ת פרשתנו קע"ב.

65) אור החיים ולעיל הערה 60 — הובא בקיצורים והערות לתניא ובד"ה ויצא תו"ל שבתהרה תה"ל ובאדה"ת פרשתנו קע"ב.

66) אור החיים ולעיל הערה 60 — הובא בקיצורים והערות לתניא ובד"ה ויצא תו"ל שבתהרה תה"ל ובאדה"ת פרשתנו קע"ב.

הזאת גוי יהי בית אלקים, שהכונה באלקים כאן היא לבחי' העלם העצמי, שהדברים הגשמיים דוקא (בחי' אבן, דומם) יהיו בית דוויה לעצמותו ית'.

(א) **ולנה** ענין ויקח מאבני המקום גוי ישנו גם בהארם עצמו. והענין הוא, דהנה ירדע⁸² שאבנים הן אותיות⁸³, כי כמו שאבנים הן דומם כן האותיות הם בחי' הדומם שבכחות האדם. אבל אעפ"כ, ומטעם זה גופא, ממשיכים הם (אותיות מלשון אתא⁸⁴ בקי⁸⁵, ענין המשכה) בחינת אור נעלה ביותר. וע"ד הידוע⁸⁶ בפירוש הכתוב⁸⁷ כי לא על הלחם לבדו יהי האדם כי על כל מוצא פי הוי' יהי האדם, דזה שהלחם מחי' את האדם הוא לפי שהמוצא פי הוי' שבלחם (צומח) הוא נעלה יותר (בשרשו) מהמוצא פי הוי' שבאדם, דזה גופא שרוד למטה יותר מורה שבשרשו הוא נעלה יותר, דכל הגבוה יותר למטה יותר, ע"ז הוא גם בענין האותיות, דומם (שבאדם), ששרשם הוא למעלה יותר גם מבחי' צומח⁸⁸, דכל הגבוה גבוה⁸⁹ יותר יורד למטה מטה יותר. ודו"ע ויקח מאבני המקום וישם מראשו⁹⁰ (כמו שהוא בעבודה כאו"א מישראל), שהעבודה דבחי' אותיות, דומם שבאדם, מגעת למעלה יותר מהעבודה דבחי' השכל (מראשו⁹¹).

(יב) **ולשני** פירושים הנ"ל בויקח מאבני המקום גוי [העבודה בבחי' הדומם שבאדם (רלעיל סעיף יא) והעבודה בכיורו דכרים הגשמיים שבעולם (רלעיל סעיף ט)] שייכים זה לזה. כי הכיורו דעניני עוה"ז הגשמי (אבני המקום דעולם) הוא ע"י הדומם שבאדם, כח הכיורו, ובעיקר — כח המעשה⁹².

וכפ"י.

82 ת"א פרשתו (כא, א), ת"ח שם (כב, סעי' ואילן), וכפ"י.
בתי"א ות"ח שם, שאבני המקום הם האותיות דדבר הוי' שבהם נבואו שמים ואין. אבל ראה הגמ' ה"צ לת"א שם (אוה"ת פרשתו קצת, א ואילן בשו"ת"י (ר) שקא גם על אותיות התפלה וכו' — אותיות שבאדם.

83 ראה ספר יצירה פ"ד מ"ב (ובמפורשים שם).

84 ישע"י כא, יב.

85 תו"א מקץ מב, ב. סה"מ תקפ"ג ח"א ע. שא. אוה"ת פרשתו שם קצת, ב כשורה א. אוה"ת בשלח ס"ע שצא. ובפ"י. וראה של"ה ג, ב.

86 תו"א בשלח סה, ד ואילן. לקי"ת צו יג, ב ואילן. מטות פה, א. מאמרי אדמו"צ דברים ח"ב ע. תקנה. ושי"ת אה"ת שלח כ"ד ו ע. אחשע ואילן. ושי"ת סה"מ ה"ש"ח ע' כו. ה"תשי"ח ע' 98-99. ד"ה נתח ליראך ה"תשלי"ז ס"ז (סה"מ — מלקט ח"א ע' קצא [ובסה"מ תשל"ז ע' 1255]. ושי"ת.

87 עקב ת, ג. ל"ת יס הלקוטנים להארז"ל עה"פ.

88 ראה תו"א בראשית ג, ג"ד.

89 כ"ה הלשון (גבוה גבוה — ב' פעמים) בלקי"ת שה"ש כג, א. תו"ת פרשתו כג, ג. מאמרי אדמו"צ דברים ח"ג ריש ע' חמצו. סה"מ ה"ש"ח וה"תשי"ח שם. ובפ"י.

90 ראה תנאי פל"ה, ש"כ"ר להמשך. ג. ג. על גופו כו"י אינו מספיק דיבור (ותורה כ"א "צריך לקיים מצוות מעשיות הנעשים ע"י הגוף ממש" — אף שבכללות נעשה זה גם ע"י הדיבור לפי דעקומת שפתו הוי' מעשה (תניא פל"ז — מז, א).

מצאות כזו שהארז האלקי שבו הוא בהעלם והסתר [וכנ"ל (סוף ו) דזה ששם הוי' (ברכובי) בנימטריא מקום — הכוונה כזה היא, ששם הוי' הוא בהעלם והסתר בהמקום (כאופן דיגימטריא). דהגם שכל מציאות המקום (עולם) הוא ששם הוי' מהווה אותו תמיד מאין ליש, מ"מ אופן מציאותו של שם הוי' בהעלם הוא רק באופן של גימטריא, בחי' העלם והסתר, וזה גופא — אבני המקום, אבני לשון רבים (כנ"ל), והתכלית דירידת הנשמה למטה (ויצא יעקב גוי חרונה) הוא (לא בשביל האור שנמשך לה ע"י חוה ומצות, כי אם) בשביל העבודה דויקח מאבני המקום, לקחת את הדברים החתחונים (הגוף ונה"ב וחלקו בעולם), ובאופן דויקח שנעשה כנה"ב ומושל ושלט עליהם, ולעשות מהם דירה לו ית'.

וליש להוסיף, דבענין הכיוריים גופא יש יחרון בהכירור דכרי' הרשות ע"י שעושה אותם לשם שמים על הכיורו דרשות (שגם כשעושה אותם לשם שמים הם נשארים דכרי' הרשות, מעשיו) ונשלטת יותר הכוונה דירה בתחתונים, תחתון שאין תחתון למטה ממנו. ועפ"ז יוכן יותר זה שהעבודה (שבשביבילה ירדה הנשמה למטה) היא "ויקח מאבני המקום", ד"מקום" הוא מציאות כזו שהארז האלקי שבו הוא בהעלם והסתר כנ"ל, די'ש לומר, שקאי (בעיקר) על דכרי' הרשות, שגם לאחר העבודה הם "מעשיו" דהאדם.

וי"ד ועפ"ז יוכן גם גורל העלי' דאבני המקום [לאחר שנעשים אכן אחת, ע"י עבודת הכיוריים], שהם מתעלים למעלה מהאבן מבחי' הראש

דיעקב (וישם מראשו⁹³), ועד אשר (לאחר) גמר הכיוריים) והאבן הוא גוי יהי' בית אלקים, שהכוונה כזה היא (כנ"ל סעיף א) לא לאלקים סתם כ"א לבחי' והי' הוי' לי לאלקים. דהנה ידוע⁹⁴ שתכלית הכוונה האמיתית בכריאת וחתחונת העולמות הוא מה שנחאה הקיב"ה לחיות לו ית' דירה בתחתונים, בעוה"ז הגשמי שאין תחתון למטה ממנו. דהגם שיש כמה טעמים לכריה"ע⁹⁵ [בגין דישתמדעון ליי"ש ובכרי' שיהמגלו שלילמות כוחותיו כו"ס⁹⁶], הנה טעמים אלו הם בנשמת דאצילות (הטעם בגין דישתמדעון) ובכחי' האצילות (הטעם בכרי' שיתגלו), ומקום ורשע טעמים אלו הוא בכחי' הגליליים. משא"כ ענין נתארה הקיב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים [שמצד זה הוצרך להיות התחתון עוה"ז התחתון דקאן שאין תחתון למטה ממנו] הוא בעצמותו ית'. ובמאמר רכינו חזק⁹⁸ (בענין נתארה כו' דירה בתחתונים) "אויף א' תאור איז קיין קשא", שהענין דנתארה הוא בעצמותו ית' שאין שייך שם ענין הקישיות. וזהו והאבן

77 ראה המשך תרס"ז ע' ז (וראה שם ע' ה). שם ע' חמו.

78 ראה שיחה מוצאי ש"ש"ח נח ה"תשלי"ז ס"ד ובהערות שם ליקי"ת ח"ג ע' 4-283.

79 ח"ה"ב מב, ב.

80 ע"ה בתחלתו. שער ההקדמות להארז"ל הקדמה ג. וראה ליקי"ת שם הערה 24.

81 הרבא באה"ת בלק ע' חמצו. המשך תרס"ז ס"ע"ג, ובפ"י.

בבואה דכבואה לית לה⁹⁸. וזהו גם מה שהבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה כו' ומיד הן נגאלין⁹⁹, שהכוונה ב"סוף ישראל לעשות תשובה" היא (גם) לכא"א מישראל¹⁰⁰ – כי על בחינת היחידה שבכ"א מישראל אין שייך שום מנגד ח"י אלא שהיא בהעלם, ותורת אמת מבטיחה שסוף תהי' בגלילין.

דורדי השייכות דשני הפירושים בריקח מאבני המקום גו' [העבודה בבחי' הדומם שבארם, והעבודה בכורור דכרים הגמשיים שבנעלם שיהיו דירה לו ית']. כי הכה שיש בישראל לעשות מהנעלם דירה לו ית, יחידו של עולם [ע"י שושיה מאבני המקום דעולם (אבני לשון רבים) שיהיו אבן אחת. שח"י המושכת הוי' אחת, שגם בשמים ובארץ וכד' רוחות העולם (ח' וד'101)], עם היותם בחי' המחלקות ופירוד, מ"ע ע"י גילוי אלופו של עולם (א'101) מחיידים כאחד ממש¹⁰², שאחד זה (דהוי' אחד) הוא כמו יחיד¹⁰³, הוא מצד בחי' היחידה שבו, שמקבלת¹⁰⁴ מיוחד.

יג) ודנה הגם שהתעוררות היחידה וכן המסיני הוא (כדרך כלל) ע"י העבודה דכחי' דומם, היינו כשהאדם הוא כמצב דעניות (בדעת¹⁰⁵), שכתות הפנימיים דנה"א הם בהעלם ואין לו השגה והרגש באלקות (כ"ל שיעף יב), מ"מ, לאחר שמעורר את כח המסיני בהיותו כמצב דעניות, הנה זה פועל גם גילוי כחות הפנימיים דנה"א¹⁰⁶. וע"י הבטחת חז"ל¹⁰⁷ כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, עשירות בדעת, וגם עשירות (והרחבה) בענינים הגמשיים, ככני חיי ומווני (ובכולם) ויחיי [ועד שהעשירות וההרחבה בעניני הגמשיים היא ברכיבי ושופי למעלה ממדידה והגבלה, שאז עשירות זו גופא מביאה לעשירות בדעת, כי גם השכל דנה"ב משיג שעשירות גדולה כזו (למעלה

98) ימנות קרב, א. ושי"ג לקי"ח תצא לו, ג. מאמר אדהאג"צ דברים ח"ב ס"ע תקמב ואילך.

99) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
100) ראה באורוכה לקי"ש ח"א ע"א 2. וראה הל' לאדה"ז פ"ד ס"ג. תניא ספ"ל י"ט.
101) ראה סמ"ק, תובא בב"י או"ח ס"א (ר"ה כתב סמ"ק).

102) לקי"ת תורת כנ"ג, ג. תי"א וארא נה, טשי"ב.
103) ראה סה"ע קונטרסים ח"א קב, ב: "והי"י) אחד פירושו הוא איינער כמו יחיד רפירושו ופניני"י וק"י שההאחדה (ראוה) נכחת מפרטי הנבאים ההתהוות" וראה גם ר"ה הרי' לו בעניני התשי"י (סוה"ע מלקט ח"ב ע"ג נה ואילך [וכסה"ע תשי"ז ע" 204]) ס"א (מסה"ע תרפ"ז ע"א ר"א. קונטרסים ח"א קעט, א).

104) לקי"ח ראה כת, א. הנסמן בדרכת ערב יוה"כ"פ אחרי תפלת מנחת ה'חשמ"ז תעדה 6 [סרה"ש השמ"ז ח"א ע"א 12].
105) ראה גור"ם מא, א: אך עני אלא בדעה, כתובות סת, א: עני – עני בדעת, עשיר – עשיר בדעת, וד"ג רעג, ב. וראה להלן הערה 107.

106) להעיר מקונטרס העבודה פ"ה (ע" 3-3). ולהעיר גם מהמשן חרס"ז ע"ב כו.
107) אבות פ"ד מ"ט. וכמודד שמותאל שם (הוכח בלקי"ת ויקרא ו, ויש ע"ד) ד"ל עניו ונעשר בדעת, ובלקי"ת שם, שהעניות הוי"ע האמונה.

שהתעשה הוא העיקר⁹⁷. ויש להוסיף, שהשייכות דשני ענינים אלו היא לא רק מצד ענין ה"התחתן" (אבן, דומם) שבהם [שהפעולה בגשמיות העולם היא ע"י כחות התחתונים שבארם], כי אם, גם בנוגע לענין העילוי שבהם (וישם מראשונה), והיינו, דוה שבכח של כא"א מישראל לעשות מהלקי בעולם דירה לו ית, לו לעצמות⁹⁸, הוא לפי שעי' עבודתו כחות התחתונים שלו המתלה עצם הנשמה המיוחדת בעצמותו ית⁹⁹.

דירובן זה בהקדים המבואר בכ"מ¹⁰⁰ בענין היר"ד רשם הרי שבפס האדם שהוא בחי' חיי' ומכין שבחי' הראש דיעקב [שהוא היר"ד דיעקב שהוא חיי"ד רשם הרי' (כ"ל סעף ד') הוא בחי' חיי', מוכן מזה, דוה שהעבודה דכחי' דומם שבארם מנעת למעלה מבחי' ראש דיעקב (כנו"ל (סו"ט יא) בפירוש ויקח מאבני המקום וישם מראשונה], הכונה בזה היא – שעי' העבודה דכחי' דומם שבארם, מתגלית בחינת היחידה שכו (שלמעלה מבחי' חיי'). כי ענין העבודה דכחי' דומם שבארם, היינו דהגם שאין לו שום היות (לא מצד הרגש המודר שבלב, ולא מצד השכל שבמות, וגם לא מצד הרצון שלמעלה מהשכל (בחי' חיי')) ומ"מ הוא עורב את עבודתו, הוא מצד העצם שלו, מה שכל אחד מישראל בעצם מהותו הוא רוצה לעשות כל מה שהוא רצון ה', כפס"ד הרמב"ם¹⁰¹ הדוע. וזהו שכא"א מישראל, גם קל שבקלים, יכול למסור נפשו על קדו"ש¹⁰², כי כח המסיני הוא מצד העצם שלו בחי' יחידה¹⁰³, שלגבי בחינה זו אין שייך שום מנגד,

97) אבות פ"א מ"ג. תקי"ז ת"ב (פו, טשי"א), ת"ס (צג, ב). קל"ג, ב. קל"ד, א.
98) ד"ה מי יתן תקי"ה (סה"ע תקי"ה ח"א ע"א חפס). ועם הגהות – באדה"ת שה"ש כר ב ע' תרעט ואילך. אה"ע בל"ג ע' חקצו. סה"ע חר"ב ע' שלה. תרע"ה ע' קצג. המשך חר"ב ס"ע ג. שם ע' תמה. סה"ע חר"ב ע' 84. ובכ"מ.

99) להעיר מהמבואר בכ"מ (סה"ע חר"ב ע"א חפס). ובכ"מ) דוה שנשיי כחם לעשות דירה לו ית' לו לעצמותו הוא מצד זה שנשיי מושרשים בעצמותו.
100) ע"ח שער מ"ב (שער דרדשי אבי"ע) פ"ה. לקי"ח ראה כת, א.
101) הל' גירושין פ"ב.
102) תניא פ"א.

103) אבות שם, שכת המסיני הוא מבחי' חכמה שבנפש. ובקצורים והערת לתניא שם (ע' צט) ובלקי"ת שה"ש (מט, סע"ב ואילך) שהוא בחי' חיי' (אבל יחידה היא למעלה מחכמה). אבל בלקי"ת תצא (לת, ג. ואילך) ובמאמר אדהאג"צ דברים ח"ב ע' חמ"ד ואילך (נדפס גם באדה"ת תצא ע' מתקפב ואילך) שכת המסיני הוא מבחי' (קיצו של י"ד –) יחידה שלמעלה מחכמה*. וראה גם קונטרס העבודה פ"ה (ע' 30).

104) וראה לקי"ש ח"ד ע" 1202. הערה, שכת המסיני הוא מבחי' יחידה, אלא שהארת היחידה (שכמה בא כח המסיני) היא בבחינת חכמה (ראש) שבנפש – דוגמת בחי' יחידה תכלית המאירה (שעי"ל לאדהאג"צ ח"א (שער התפלה) ד"ה פדה בשלום ס"ב) כראשי ישראל.

105) בסה"ש ה'חשמ"ב ע" 80. שר' הלשויות שבתניא פ"ט (כו, ב) טעם ונתן וטבל תשנ ומוב"י הם נכחו ה' הבחינות היחידה חיי' ושמה רוח ונפש ומה שמתע סכת המסיני הוא מעצם התשנה שלמעלה גם מבחי' יחידה, שהרי כח זה אינו בבחי' טעם כו"י.

שיהי' לו ההתכה ככל ענייני, הן כענינים הרוחניים והן כענינים הגשמיים, טוב בריכוי כרבה בריכוי ושלום בריבוי¹²², עשירות ברוחניות ועשירות בגשמיות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד.

יד) וביארך הענין (דעיקר העבודה שבשבילה ירדה הגשמה למטה היא ויקח מאבני המקום גו') בעומק יותר, יוכן בהקדים שהיהנרן בהעבודה וכל מעשיך לשם שמים וכל דרכיך ודעה על העבודה דלימוד התורה וקיום המצוות הוא לא רק בנוגע להפעלה בעולם, שע"י העבודה בכל מעשיך לשם שמים מתברר גם התחתון דעולם (כנ"ל סעיף ט), אלא גם בנוגע להאדם. והענין הוא¹²³, דהנה ידוע שירידת הגשמה למטה היא ירידה צורך עלי, דע"י ירידתה למטה היא מתעלית יותר גם מפני שהיתה קודם הירידה. וענין העלי הוא שבאה לענין המתעלה. שקודם היתה למטה היתה בכתי צדיק (גמור), וע"י עבודתה בירידתה למטה נעשית בכתי בעל השוכבה¹²⁴. והגם שיש יתרון בעבודת הצדיקים על עבודת הכעלי תשובה [שלכן המורים היו מכבשים ולא מעזים, אימרא יא¹²⁶]. וכמור"ל¹²⁷ במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, הנה היתרון דעבודת הצדיקים הוא מצד הרצון שבו שייד ענין ההמלכה (כמי נמלך), משא"כ מצד עצמותו יחי (בכתי בעל הרצון), עיקר הכוונה הוא בענין התשובה דוקא. והנה מה שאור"ל¹²⁸ מקום שבכעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו ולא רק שאוגם עומדין שם¹²⁹, אלא יתירה מזו שאין יכולין לעמוד שם, כהגורסא המובאת בהדורות עה"פ ושכתי בשלום¹³⁰, והיינו שמעלת הבעית היא למעלה גם מכולת הצד"ג, שענין הכולת הוא¹³¹ למעלה מכתי כח גם מכתות המקיפים, לפי שענין התשובה מגיע בעצמותו יחי, שכל הגלויים (שרש עבודת הצדיקים) הם כאין ערוך אליו כלל.

(123) ראה אסתר"ר בסופו.
(124) ראה בארוכה ד"ה מים רבים דמוצאי ש"ש נח שנה זו (ה'תשל"ח) סיד"ה (סה"מ) — מלקוט ח"א ע' ערה ואילך [לעיל ע' זו ואילך].
(125) לקי"ת בלק עג, סע"א. מאמרי אהר"י על פרישיות תורה ח"ב ע' תשנן. ובכ"מ. ובלקי"ת שם, שהיו 'התרוין האמיתי' למה ירדה הגשמה לעוה"ז.
(126) פסחים נו, סע"א ואילך. כריתות בסופו. וראה אהר"י ושלח תנן, א. ד"ה מלכא ומלכותא תריצ"י.
(127) ב"ר פ"ח, ג. רוח רבה פ"ב, א. (ג) וראה ד"ה מי יתן תקס"ה (סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפן). ולפי הגהות — באה"ת שיה"ש כרך ב ס"ע תה"ל. שם ריש ע' תיעה; אהר"ת נ"ד כרך א ע' קבו; ספר השמות תורת שלום ע' 152, שמדייק צדיקים ולא בע"ת.
(128) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.
(129) ברכות לך, ב.
(130) ח"א"ת שיה"ש שבהערה 127.
תקס"ה ואהר"ת שיה"ש שבהערה 127.
(131) המשך ר"ה תשי"ג פ"ג (סה"מ ה'תשי"ג ע' 33-32). ובכ"מ.

ממדידה והגבלה) יכולה לבוא רק מה' מקור כל הכרעותן, ונגם אז אופן עבודתו היא במס"ג למעלה מהשכל. דהו פירוש כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, שמקיימה מעושר באותו העילי (מס"ג שלמעלה מהגבלה) כמו שקיימה מעוני. דהו"ע בכל מאור¹⁰⁸ שלאחרי בכל לבדך וכל נפש¹⁰⁸, היינו, שנין המס"ג (למעלה מהשכל) בכל מאור הוא לא מצד שחטו ח"י בהשגת השכל שלו, כי אם, שהגם שעבודתו היא בכל כחה נפשו (ככל נפש) שראשיתם הוא כח השכל, ועד שזה מושג גם בהשכל דנה"ב שלו (ככל לבדך בשני יצירי¹⁰⁹), מי"מ עבודתו היא במס"ג שלמעלה מהגבלה השכל, ככל מאור.

וידך ג"כ מי"ש ביעקב [שמוה מוכן, שכי"ה גם בכ"א מישראל], לאחר עבודתו בהבירור רצון לבן (שעיקר הבירור הוא בהצא¹¹⁰), ופירן האישי מאד מאד גר¹¹¹ [מאד סתם, שלמעלה מבחי מאד של¹¹²], כי ע"י העבודה דבחי בכל מאור (מאד של) מגיעים לבחי מאד האמיתי¹¹³. ונאמר מאד (כ' פעמים)¹¹⁴, דע"י שהעבודה רכל מאור היא נוסף על מצד המקיף דח"י גם מצד המקיף דחידה, ע"יז גם ההמכה שלמעלה היא מאד (כ' פעמים, בחי אורי וגם בחי עתיק. ואין מקרא יוצא מירי פשוט¹¹⁵, שויפרין האישי מאד מאד (ויהי לו צאן רבות וגו') הוא (גם) בגמיות, כי ע"י העבודה רכל מאור, הוא עושה רצונו של מקום¹¹⁶, היינו שהוא (למעלה מבחי רצונו של מקום) עושה את הרצונו¹¹⁷, כולל גם הפירוש דעושה מלשון מעשיך על הצדק¹¹⁸, שהוא מכרח כביכול את הרצונו¹¹⁹, צדיק גוור והקב"ה מקיים כמ"ש¹²⁰ ומגור אומר ויקם לך¹²¹ [ויתירה מזו הקב"ה גוור וצדיק מכבטל¹²²], שנעשה בעה"ב על כל חלקו בעולם,

(108) ואחתון ג, ה.
(109) ברכות נו, א במשנה. ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ שם.
(110) ח"א"ת ד"ה ושלח פ"א-ד (לט. ג ואילך). מבי. א ואילך) ראה גם ח"א"ת פרשתנו כג, ג.
(111) פרשתנו ל' מג.
(112) ח"א"ת שם.
(113) ח"א"ת מקץ לט, ד. דרמ"ע קטג, ב. תעור.
(114) וע"ד המבואר בלקי"ת שלח (לז, א. שם ל"ה, ג) בפירוש טובה האין מאד מאד — הובא בח"א פרשתנו שם לענין ויפרין האישי מאד מאד.
(115) שבת סג, א. וש"נ.
(116) ח"א"ת מהר"א לכרובת ל"ה, ב. אר"ת לה"מ (הוצאת קה"ת) עקב נג, ד (בהוצאת קה"ת ה'תשמ"ב ואילך ס"י קטו). אהר"ת פרשתנו קצה, ב שהו"ג (ד').
(117) לקי"ת אמור לב, סע"ד ואילך. ברכה צט, ג. אמ"ב שער הק"ש פ"ג. הגמון להלך בהערה 119. ועוד.
(118) ב"י לטור יר"ד לרמ"ת.
(119) ראה חנין לאדה"מ"צ (נרפס בספרו שערי תשובה ח"ב) פמ"ט; אהר"ת עקב ס"ע תפ"ה שהשכיה זו הו"ע ביטול רצון כביכול.
(120) איוב כב, כח.
(121) תהלתא וירא יט, וראה שבת נט, ב.
(122) מ"ל"ק ט"ז, ב. וש"נ.

שלמעלה הכה מהחידוש ועבודת התשובה פועל חידוש (היפך הסדר) גם למעלה
— טרם יקראו ואני אענה¹⁴³.

טז) ודנה עיקר החידוש הגורם התענוג והצחקן שלמעלה הוא החידוש
שעשה בנוף ונפה¹⁴⁴ גופא. והיינו, שהתשובה דנפש האלקית
[מה שגם כירידתה למטה (גם בזמן הגלות) היא עוסקת בתומ"צ, ואפילו זה שגם
עשייתה עניני הרשות הוא לשי"ש ועד באופן דדעהו¹⁴⁵] אינו חידוש כ"ס¹⁴⁶,
שלמעלה הוא בהחידוש בעצם מהותה. וכמילא איך כוח תענוג כ"כ ועיקר התענוג
מכיוון שהיא אלקות בעצם מהותה. ומילא איך כוח תענוג כ"כ באופן דאתהפכא
(ע"י עבודת הצדקים) והן באופן דאתכפיא (ע"י עבודת הבינונים), שהם שני
מיני נחת רוח, מטעמים לשון רבי¹⁴⁸. ותענוג זה הוא נעלה יותר מהתענוג
שבעבודת הנשמה (גם מעבודת החשובה של הנשמה), וכמאמר הוה¹⁴⁹ כד
אתכפיא (ואתהפכא¹⁵⁰) סט"א אטמלק יקרא דקוב"ה בכלהו עלמן, שהאור
הנמשך ע"י אתכפיא ואתהפכא הוא אור שלמעלה מכלים, שלכן נקרא בשם
אסתלק¹⁵¹. וזהו מה שמכונא בתו"א¹⁵² וכתו"ח¹⁵³ בפירושו ושבי בשלים אל

143) ראה גם ד"ה ביהושע¹⁵⁴ ע"י התש"מ שם.

144) ראה תניא פכ"ד (ובכ"מ) שבשעת החטא וכו' הם במחלית הפירוד כו' (שנתו פ"י

סס"א) — ראה לקמן בפנים.

145) ראה לקמן סעיף יז.

146) ראה ד"ה לריה שמנוד תשי"ז ס"ז (סה"מ ה'תשי"ז ע' 105), שתוקף הדין דנה"א הוא
ע"י הסתר העולם הנדח"ב איך זה התחדשות" לפי שרצון זה יש בנה"א בעצם, ורק שמתעורר
ע"י הסתר הנח"ב [ולכן "לא הגיע כוח לבחי' התצמת כ"א בבחי' הגילויים לכו"ר], ואמירת
העילוי היא יצאס"ה הנח"א בעבודתו עשויה ופועל שהנח"ב עצמו יתעורר כו"ר [ש"בהו הוא
מגיע בעצמותו א"ס"א].

וראה גם ת"ח נח ס, סעי"ב ואילן, שעיקר הענין דיתרון האור מן החושך הוא לא
שהחושך גורם לחרון האור כי אם) כשהחושך עצמו נהפך לאור.

147) דנוסף לזה שהיא חידוש גדול יותר (כבהירה הקודמת), הרי מפרין שבוה דוקא נשלם

מה שנתארה כו' ורידה בתחתונים [נאה תניא פל"ג, שענין נחמה כו' רידה בתחתונים הוא "שכר
עלה ברגוני ית' לויית נח"ד לפני ית' כד אתכפיא סט"א ואחופך חשוכא להווא"א] — הרי
תענוג זה" הוא כביכול בעצמותו ית' (ראה לעיל סעיף יו"ד שענין נחמה הוא בעצמותו ית').

148) תניא פכ"ז.

149) ראה תניא שם ולקי"ת ר"פ פקודי (מוח"ב ק"ח, ב, וראה גם שם סי, ב, קפ"ב, א),

ות"א ויקול פט, ד, לקי"ת תוקת סו"ה, ג, ד"ה בחי' לגבי ה'שי"ת פ"א, ועוד.

150) בתו"א שם מוכח מאמר זה בהמשך להמבואר שם המעלה דאתכפיא על אתהפכא.

אל כד"ה באתי לגני שם; ע"י העבודה רבנית אתכפיא ואתהפכא.

151) תו"א שם.

* תשא"כ ענין החשובה דנה"א (שגם בירידתה למטה, וגם כשטוסקת בניני הרשות, היא
דבוקה באלקות) הוא דוגמת ענין ייחודיות כחותיו כו"ר (ראה שידח מוצא ש"פ חו שנה זו
(ה'תשל"ח) המורה 30 — לקו"ש ח"כ ע' 284), שהוא רק בבחי' הגילויים (כמיל טעוף יוד')

טז) וע"פ תו"ל יוכן מ"ש ושבת בשלום אל בית אבי, דצריך להכין, הרי ענין
ושבת הוא (בלאורה) שיחזור להמקום שהי' בחחילה, וא"כ, מכיון
שביציאת יעקב נאמר ויצא יעקב מבאר שבע, הו"ל"ל ושכתי בשלום אל באר
שבע ולמה אומר אל בית אבי. וי"ל הענין בזה, כי מכיון ששכתי בשלום אל באר
מתעלה הנשמה לבחינה נעלית יותר מכמו שהיתה לפני ירידתה (כני"ל), לכן
ענין ושכתי הוא (לא לכאר שבע, הדגא של הנשמה כמו שהיתה קודם
ירידתה¹³²), כי אם) אל בית אבי, שלמעלה מבחי' באר שבע¹³³. ויש להוסיף,
דענין זה שייך גם לבית אבי כפשוטו שקאי על יצחק. ויצחק הוא מלשון שמתה
ותענוג¹³⁴, וירידתו זה (התענוג שבצחוק) הוא מדבר חידושי¹³⁵ דוקא.

ומכיון שענין החשובה הוא דבר חידושי¹³⁶ [וע"ד מ"ש הרמב"ם¹³⁸ בענין
התשובה כפשוטה (על עבירות)], שמעלה התשובה היא מצד זה שאמש ה"י זה
מובדל כו' והי"ום הוא מודבק בשכינה], לכן, ע"י עבודת החשובה נעשה תענוג
וצחוק למעלה. שתענוג זה הוא נעלה יותר מהתענוג דעבודת הצדקים, דזהו מה
שבע"ת הוא אהוב וחביב יותר מצדדי¹³⁹, לפי שעיקר התענוג שלמעלה הוא
בעבודת התשובה. וזהו ג"כ מה שבע"ת צועק ונענה מו"ח¹⁴⁰, ועד"ד אשר והי"י¹⁴².
טרם יקראו ואני אענה¹⁴⁰ (הגם שע"פ סדר מענה בא לאחר קריאתה), כי התענוג

132) וע"פ המבואר לעיל (סעיף ז) שכאר שבע ה"י משביעין אותו — הניתח כח
להנשמה שתוכל לעבור עבודתה בירידתה למטה (שלמעלה מודגת הנשמה כמו שהיא מצד
עצמה) — צריך לומר, שהעילי' הנשמת בה ע"י עבודתו בירידתה למטה (ושכו"ר גו' אל בית
אבי) הוא למעלה גם מבחי' משביעין אותו.

133) וכמו שהוא בפשטתו, שבינו של יצחק (בית אבי) הוא מקום מיוחד (ונעלה) בהעיר
באר שבע.

134) כמו שאמרה שרה בלידת יצחק (וירא כא, ו) "יצחק עשה לי אלקים כל השומע יצחק

לי" (ובפרש"י: יצחק לי — ישמח עליך, וראה במפרשים שם, וראה פרש"י עה"פ (ל' לך יו' יט)

וקראת את שמן יצחק; על שם הצחוק.

135) תו"א פרישתו כא, ג, א, ש.

תולדות ה', ג, וראה גם שם י"א, א.

136) כהמשלה (צחוק) רלדת יצחק שהי' דבר פלא — ראה רמב"ן עה"פ וירא שם, ז: כל
השומע יצחק לי למלאה פירי בונה ושחוק כפלא הנעשה לי, וברש"י עה"פ שם, ז: צחוק —

שמתה של המהין.

137) ראה גם ד"ה בהושע¹⁴¹ ע"י ה'תשי"ב ס"ה (סה"מ) — מלוקט ח"א ש"ע שם ואילן

[ובסה"מ תשי"ב ע' 284 ואילן], ד"ה בי"ם השמייני שלא את העם גו' ה'תשי"א (סה"מ מלוקט

ח"ב ע' קל"ג ואילן [ובסה"מ תשי"א ע' 34 ואילן]).

138) ה"ל תשובה פ"ז ה"ז, וראה גם שם ה"ז.

139) ראה הרמב"ם שם ה"ד.

140) הרמב"ם שם ה"ז.

141) ומ"ש ברמב"ם שם ש"נאמר" (שמזה משמע שהוא ענין אחד עם "צועק ונענה מו"ח")

— ראה לקי"ש ח"ב ע' 61 הערה 28.

142) ישעי' סו"ה, כד.

143) ישעי' סו"ה, כד.

המעלמת ומסותרת על נפשו האלקית, לכן, זה שעסקו בעניני הרשות הוא לש"ש וכאופן רדעהו, הוא דוגמת עבודת התשובה.

ח"י ורנה בכללות יתור, גם העבודה דתומ"צ כאשר היא באופן כזה שהאדם צריך לכבוש את יצרו, וכפרט בזמן הגלות שישים כמה מניעות ועיכובים על עסק התומ"צ וצריך להתגבר עליהם, הוא בכלל עבודת התשובה. וכהו יוכן מ"ש בהר"מ¹⁶¹ שכשראה יעקב העניות והצער שיהי' בזמן גלות אדם, (וכפרט) בסוף זמן הגלות, אמר ושכתי בשלום אל בית אבי ואמר נתן לי לחם לאכול וכבר ללבוש, ואינו מוכן, הרי בפסוק נאמר נתן לי לחם גוי ואח"כ ושכתי בשלום גוי ומדוע מקדים כזהו ושכתי בשלום לפני נתן לי לחם גוי¹⁶², וי"ל הביאור כזה, דמכיון שבהו שם מדבר בענין העניות והצער בזמן הגלות [שהוא פירוש שלישי בענין ויצא גוי וילך חרנה, שיצאה והליכה זו היא ולא מבחי' בינה למלכות וגם לא מבחי' מלכות לבי"ע (כב' הפרושים שהוכחו לעיל סעיף ג), כי אם] לזמן הגלות¹⁶³, דוחו ג"כ משאר"ד¹⁶⁴ שחז"ל ה"ע חרוץ אף של מקום בעולם, דענין זה הוא (בעיקר) בזמן הגלות, לכן מקדים ושכתי בשלום גוי לפני נתן לי לחם גוי, וכבר גוי, כי מצד ההעלמות וההסתרים דומן הגלות, גם העבודה דתומ"צ (לחם וכבר) היא ע"י הקה"מ ענין התשובה (ושכתי בשלום) שכולל (כנ"ל) ההתגברות על המניעות ועיכובים. וככתוב נאמר נתן לי לחם גוי וכבר גוי לפני ושכתי בשלום גוי, כי הענין דויעא יעקב מוכר שבע וילך חרנה כמו שהוא בכל דור דור (גם לפני הגלות) דתשובה היא הכיורר דעניני היידיה דגלות, ומכיון שכומן הכיה העבודה דתומ"צ היא (ככללות) עבודת הצדיקים, לכן אמר מיד הרשות משא"כ העבודה דתומ"צ, ואינו מקדים תחילה "ושכתי בשלום" ונתן לי לחם לאכול וכבר ולבוש", ואינו מקדים תחילה "ושכתי בשלום" וארובה, ונתן לי לחם גוי הוא לפני ושכתי בשלום, שלאחרי העבודה דתומ"צ השייכת לנפש האלקית או דוקא אפשר להיות הכיורר דעניני הרשות ("ושכתי בשלום"). וע"ד מאר"ל¹⁶⁴ קשוט עצמן ואח"כ קשוט אחרים.

יט) ויש לומר, דהתשובה דהעבודה רכל מעשיך לשם שמים היא נעלית יותר מהתשובה דקיום התומ"צ בזמן הגלות, וגם מתשובה כפשוטה על עבודת. כי ענין התשובה דקיום התומ"צ שכוזמן הגלות הוא (כנ"ל) סעיף ח"י) מה שמתגבר על המניעות והעיכובים דהגלות ואינו מתחשב עמהם. ועד"ז הנה בתשובה כפשוטה, דענין התשובה הוא שהוא יוצא ממצב הקרום. וכלשון הרמב"ם (שהובא לעיל סעיף טו) אמר ש"י זה מוכרח מה' אלקי ישראל כל

(161) ח"א כג, ב — הובא באוה"ת פרישתו כרך ה חתני, א.
 (162) ולהעיר, שבאוה"ת שם: נתן לי לחם גוי (ואח"כ) ושכתי בשלום (כהסוד ככתוב).
 (163) ראה — נוסף להר"ש שם — זח"א ריש פרישתו (קמז, א): אויך האי קרא בלואת. כ"ד פרישתו פס"ח, יג. ובש"ל פרישתו (רצב, ב): ענין ויצא יעקב רומז ג"כ לגלות ע"ש.
 (164) ב"מ קז, סעי"ב. וראה גם איכ"ד פ"ג, ג. פריש"ע באשתי ר, כה. ולהעיר מלקי"ת צו ת, רע"א.

בית אבי שהוא (לא ענין התשובה דנה"א, כ"א) התשובה דאתכפיא ואתהפא טיט"א מתשוכא לנהורא, כי הצחוק והתענוג שלמעלה (אל בית אבי יצחק מלשון צחוק ותענוג) נעשה בעיקר ע"י אתכפיא ואתהפא.

יז) ועפ"י יוכן היחרון שבהעבודה בכל מעשיך לשם שמים וכלל דרכיך דעה (לא רק בנוגע להפעולה בעולם אלא) גם בנוגע להאדם (הנשמה), כי זה שהנשמה ע"י עבודתה בירידתה למטה נעשית בחי' בעל תשובה הוא בעיקר ע"י העבודה בעשיית דברי הרשות לשם שמים¹⁵⁴. והענין הוא, הנה כתיב¹⁵⁵ ועמך כולם צדיקים, והטעם לזה הוא לפי שאמרוהו מהותו של כ"א מישראל הוא (כנ"ל סעיף יב) נפשו האלקית. וכפס"ד הרמב"ם (הוכח לעיל שם) שרצונו האמיתי של כ"א"א מישראל הוא לעשות כל מה שהוא רצון ה', וכאשר כופין אותו (ומכ"ש כאשר הוא רצונו עצמו כופה את עצמו) לעשות אצו מצוה, תשן יצרו הרע ומתגלה בו רצונו האמיתי של. ומכיון שכשעה זו שהוא עוסק בתומ"צ מתגלה בו רצונו האמיתי דנפשו האלקית, הרי בשעה זו הוא בבחי' צדיק. דהגם שגם בשעה זו גופא אפשר שיהי' בו ענינים דהיפך הקודשות, מ"מ, מכיון שהטעם האמיתי לזה שמקייים המצוה הוא לפי שנתגלה בו רצונו הפנימי, הרי בנוגע להמצוה שעושה הוא בבחי' צדיק. וזהו מה שבהבשקה דונתן לי לחם לאכול וכבר ללבוש לא נזכר שזה יהי' באופן של שלום, כי ענין השלום שייך כשיש מנוח [ונכענין פדה בשלום נפש¹⁵⁶ (השייך להגאולה דיר"ד כסל"ה) שיהו מצד (כמו שמפסיד בכתוב¹⁵⁶) מקורב לין, ולכן כמו שבצדק אין שייך לומר שעבודתו היא בשלום, מכיון שאין¹⁵⁸ לו יצו"ר כלל, עדי"ז הוא גם בהתומ"צ (לחם וכבר) דכ"א מישראל, מכיון שבשעה זו עומד בגלוי הרצון דנפח"א, והתומ"צ שעושה הוא מצד רצון הנשמה, בחי' צדיק שבין. משא"כ כשעוסק בעניני הרשות, מכיון שעשייתו ענינים אלו היא מצד שם צורך הגוף וקיומו וחיותו¹⁵⁹ או גם מצד נפשו הבהמית (שממאזוה בטבעה לעניני עוה"מ¹⁶⁰)

(152) פרישתו כב, ג.
 (153) פרישתו כה, א"ב.
 (154) להעיר מהמבואר ביצי (ר"ה) מלכא ומלכוא חצי"ז כוספו. וראה גם ת"ח נח ט, ג. לקי"ת שה"ש מה, סעי"ד) שירשיב אוהל ובעלי עסקים הם דוגמת צדיקים ובעלי תשובה.
 (155) ישעי"ס, כא. סנהדרין ר"פ חלק.
 (156) תהלים נה, ט.
 (157) ראה "בית רבי" ח"ב ספ"ה בהערה א שגאולת אדהאמ"צ היחה בשעה שאמר בההלים הפסוק "פדה בשלום נפשי". וראה רד"ה פדה בשלום ש"ג. — תשל"ח (סד"מ מלקט ח"ב ע, ג) גאולך [לקמן ע' פו ואל"ך]: בשיוחה שלפני המאמר [שחז"ק חמ"ו (תשס"ב) ע' 1203].
 (158) תניא פ"א, פ"י. ועוד.
 (159) ראה תניא רפ"ז.
 (160) ראה בארובה שיוחה מוצא ש"ש חיי שרה שנה זו (התשל"ח) סכ"ו (לקי"ת ח"ב ע' 5-334), שאמרוהו הענין ר"יכל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"כלל דרכיך דעוה"ו הוא כאשר עשיתו עניני הרשות הוא מצד זה שממאזוה להם כטבעו, ואפ"כ הוא באופן ד"ל"שם שמים" ו"לעוה"ו.

כא) וע"פ כל הנ"ל יוכן בעומק יותר זה שעיקר העבודה שבסביל זה ירדה השמה למטה (ויצא יעקב גוי חרנה) הוא ייקח מאבני המקום גוי, שקאי כנ"ל סע"ף ט) על הכירור הענייני העולם, ונוסף על היחרון שבהעבודה וכל מעשיו לשם שמים על העבודה דתומ"צ (כנ"ל שם), הנה גם בהעבודה דכל מעשיו לשם שמים גופא שני ענינים, עליית האדם שעשית עי"ז (תשובה דתעשה), וההעלאה של הדברים הגשמיים. וכשני ענינים אלו, עיקר העבודה היא ויקח מאבני המקום, הכירור דדברים הגשמיים, אבני המקום. וזהו כ"כ ה"י וה"י לי לאלקים והאבן הזאת אשר שמתה בהאדם עי"י עבודת הכירורים, ולאח"י מוסיף לי לאלקים הוא העילוי שעשית בהאדם עי"י עבודת הכירורים, ולאח"י מוסיף והאבן הזאת אשר שמתה מצבה יהי בית אלקים, שגם האבן הזאת, הדברים הגשמיים עצמם שהיו כחחלה אבני המקום לשון רבים ועי"י עבודת האדם נעשו אבן אחת [ובאופן דשמתה מצבה מלשון נצב"י מלך, שנעשה בער"ב (מלך) על כל עניניו דחלקו בעולם, וגם פירוש מצבה מלשון נצב מלך, שמעשיו בהם גילוי מלכותו יתי, בחינת מלכותו ברצון קבלו עליהם (שלמעלה מבחי' ממשלה שבהכרח) וי"ן, יהיו בית אלקים, שהיו בית הוידה לאלקים שלמעלה מהוי" (גם מורה"י ה"י לי לאלקמ"י שמצד התשובה דנה"א"י¹⁷³), להעלם העצמי דעצמותו ית'.

כב) **וּכְפָרְדִי** שהאבן הזאת יהי בית אלקים הוא עי"י העבודה דייקח את האבן גוי וישם אותה מצבה וייקח שמן על ראשהו¹⁷⁴. ויקח את האבן לשון יחיד, היינו, דגם לאחר שיעשה מאבני המקום (לשון רבים) אבן אחת, בדומת יו"ד דשם הוי בחי חכמה, הגבי אותה למעלה יותר (וישם אותה מצבה, כענין קמח"ו אלוהי וגם נצב"ה¹⁷⁵) לבחי"י י"ג מדרת רחמים העליונים שהן בחי' יוד"ן וייק"ו¹⁷⁶. ויש וא"י שלמטה מהיו"ד ויש וא"י שלמעלה מהיו"ד

(170) מלכים"א כב, מת.
 (171) לק"ח דברים א, ריש ע"ב. דרושים לר"ה גו, סע"ב ואילן. אות"ח ר"ה ע' אשמא. מאמרי אהר"מ"צ רברים ד"ג ע' אמה. ושי"ג. הנסמן בלק"י"ש חט"י ע' 237 הערה 60. ובכ"מ.
 (172) וזהו ת"ח שם כו, א"ב שבחי' אלקים ויהאבן הזאת גוי בית אלקים היא למעלה מבחי' אלקים דוה"י לי לאלקים.
 (173) בת"ח שם (כו, א), דה שיהאבן הזאת גוי בית אלקים הוא למעלה מה"י הוי"י לי לאלקים הוא לפי שה"י גוי לאלקים הוא עי"י החומ"צ דצדיקים (להם ובגד), וענין והאבן הזאת גוי בית אלקים הוא עי"י הכירורים דתשובה (ושבתי בשלום), אבל עי"פ המבואר לעיל סע"ף טז (ובהערה 147 ובשה"ג"ג שם) שגם העילוי שבעבודת התשובה (ונפש האלקים) הוא רק בבחי' העליונים — יש לומר, שגם בעבודת הכירורים (ישבתי בשלום גוי"ו) גופא ב' ענינים: העילוי שעשית בהם עי"י, והתשובה דנה"א, ועי"י לי לאלקים"י.
 (174) פרשתנו כח, ית.
 (175) וישב לו, ז.
 (176) תו"א פושטנו כב, סע"א. תו"ח שם כד, א.
 (177) תו"א שם.

והיום הוא מודבק בשכינתו. משא"כ התשובה דכל מעשיו לשם שמים, מכיון דזה שהוא עוסק בדברי הירשות (מעשיו) הוא גופו ונפשו הבהמית (כנ"ל), וזה שהוא עושה אותה לשם שמים, עם היות שזהו מצד הנשמה, הרי אין זה שהנשמה מתגברת על הגוף ונה"כ (ויצא מזה), כי אם, שבעש"י זו גופא שמצד הגוף ונפש הבהמית ישנה הכוונה דלשם שמים שמצד הנשמה. וענין זה (הגילוי דנפש האלקית בעניני הגוף ונה"כ גופא) הוא חידוש גדול יותר מזה שהנשמה מתגברת על ההעלמות וההסתרים ויוצאת מהם. ומכיון שהעילוי שבתשובה על עבודת הצדיקים הוא מצד החידוש שבה (כנ"ל סע"ף טו), נמצא שעיקר העילוי דתשובה הוא בהתשובה דכל מעשיו לשם שמים.

כ) **אֵלֶּא** שאעפ"כ, הכוונה בכירית הנשמה למטה היא לא בשביל העל"י דתעשה, שע"י יורידה למטה נעשית בחי' בעל תשובה, כי אם, בשביל הכירור והיחוד דהגוף ודנה"כ וחלקו בעולם. ויש לכאן זה, דהחידוש שבהנשמה מהגברת על הדברים המעלימים, וגם זה שהיא מתגלית ופולטת בעניני הגוף ונה"כ גופא, אין זה חידוש אמיתי. משא"כ הכירור והיחוד דהגוף ונה"כ וחלקו בעולם, הרי זה שגששים כלים לאלקות הוא חידוש אמיתי. ולכן התענוג שלמעלה (שהוא מדבר חידוש, כנ"ל) מכירור הגוף וכ"י הוא תענוג גדול יותר מהתענוג הבא מתשובה דתעשה. ויחידה מזו, שגם כשהפעולה דנה"כ היא באופן של דחי', אתכפיא סט"א, יש בה נה"ל גדול למעלה, כמבואר בתנ"א¹⁷⁸. וכוח גופא, עיקר החידוש (והנח"ל דלמעלה) הוא כהכירור דחלקו בעולם, שהכירור דגוף ונה"כ, מכיון שזה נפש וגוף של ישראל [שגם נפש הבהמית והגוף דישראל הוא לא כבאז"ה"י], אין זה חידוש כ"כ, ועיקר העילוי הוא בהכירור דחלקו בעולם וכפרט בכירור הניצוצות שבקמ"ח"ט (ע"י תשובה כפשוטה שזדונוה נעשים כוה"ח¹⁷⁹, וכן עי"י נסיונות¹⁸⁰ וכי"ב). [ועפ"י יוכן גם מה שמבואר בכ"מ¹⁸¹ שבכ"י לבוא לבחי' לכל מאד הוא עי"י אתהפכת חשוכא לנהורא [והחושך של הענינים הגשמיים שעוסק בהם במשך היום], הגם שגם בהעבודה דכלל לכך בשני יצוד מהפך היצה"ר לקדושה, כי עיקר העילוי הוא בהכירור דחלקו בעולם (שמחוצה לו)]. וזהו גם ושבתי בשלום אל בית אבי, שהעבודה דאתכפיא ואתהפכת חשוכא לנהורא העושה את הצחוק והתענוג שלמעלה (ענין "אבי" — יצחק) היא באופן דכתי, היינו שעבודתו זו היא בקביעות¹⁸² בכל עניניו, לא רק בנופו ובנפשו הבהמית כ"א גם בחלקו בעולם.

(165) תו"א רפ"ב.
 (166) יזמא פו, ב.
 (167) ראה דרמ"צ קצא, ריש ע"ב.
 (168) ראה תו"א נח ט, א.
 (169) דבית ענינו החישובות וקביעות — ראה שמואל"ב ז, ה"ד (בית לגבי אהל). מופשים (תדא"ג מהירש"א, עיין יעקב לעי"י, ועוד) לפסחים פת, א (בית לגבי הר ושדה).
 (170) מלכים"א כב, מת.
 (171) לק"ח דברים א, ריש ע"ב. דרושים לר"ה גו, סע"ב ואילן. אות"ח ר"ה ע' אשמא. מאמרי אהר"מ"צ רברים ד"ג ע' אמה. ושי"ג. הנסמן בלק"י"ש חט"י ע' 237 הערה 60. ובכ"מ.
 (172) וזהו ת"ח שם כו, א"ב שבחי' אלקים ויהאבן הזאת גוי בית אלקים היא למעלה מבחי' אלקים דוה"י לי לאלקים.
 (173) בת"ח שם (כו, א), דה שיהאבן הזאת גוי בית אלקים הוא למעלה מה"י הוי"י לי לאלקים הוא לפי שה"י גוי לאלקים הוא עי"י החומ"צ דצדיקים (להם ובגד), וענין והאבן הזאת גוי בית אלקים הוא עי"י הכירורים דתשובה (ושבתי בשלום), אבל עי"פ המבואר לעיל סע"ף טז (ובהערה 147 ובשה"ג"ג שם) שגם העילוי שבעבודת התשובה (ונפש האלקים) הוא רק בבחי' העליונים — יש לומר, שגם בעבודת הכירורים (ישבתי בשלום גוי"ו) גופא ב' ענינים: העילוי שעשית בהם עי"י, והתשובה דנה"א, ועי"י לי לאלקים"י.
 (174) פרשתנו כח, ית.
 (175) וישב לו, ז.
 (176) תו"א פושטנו כב, סע"א. תו"ח שם כד, א.
 (177) תו"א שם.

ולע"ז הוא גם בענין השלום, והגם שאמזיחית ענין השלום (כאופן דלא ירע ולא ישחיתו גו') יהי לע"ל (כנ"ל סו"ט כג), הנה מעיז זה אפשר להיות גם עכשיו בזמן הגלות, שהדברים המונעים ומעכבים וכי לא רק שלא יגדלו, אלא אדרבה יסייעו לעבורת ה'. ועפ"ז מוכן (נוסף להביאור דלעיל שם) השייכות דענין ושכתי בשלום אל בית אבי כמו שהוא בזמן הגלות לענין ושכתי בשלום אל בית אבי שהי' בגאולה הנהיגה, כי גם בזמן הגלות כשישנם מונעים ומעכבים. [ועד שצריך לבקשה שהי' ושכתי בשלום גו' שלום ושלילה שפיכתו דמיס'188]. הנה גם אז, ע"י התוקף דמסיני שמצד כה"י חידה, מתבטלים כל המונעים ומעכבים, ולא עוד אלא שהם גופא מסייעים בעבורת ה', בדוגמת ומעין השלום שהי' לע"ל.

כד) ועפ"ז יוכן גם החיזוק דב' הפירושים בפרה בשלום נפשי מקרב לי גו'187. פירוש הפשוט הוא שפרה והוציא אותו מקרב (מלחמה). היינו שיש מציאות דלע"ז שצריך ללחום כנגדו. דווחי השייכות דענין פדה בשלום נפשי לדוד (שכפשוט קאי זה על פריית דוד'190) שהי' לו מנגידים, אלא שנוצה אותם. וכמו שדונוע'191 החילוק בין הכיורים דוד להביורים דשלמה, שהביורים דדוד היו בדרך מלחמה והביורים דשלמה היו בדרך מנוחה וכמ'ש'192 דם לדוב שפכת ומלחמות גדולות עשית לא חבנה בית לשמי גו' הנה כן נולד לך הוא יהי' איש מנוחה גו' הוא יבנה בית לשמי גו'. והיינו הדגם שגם הנצחון דדוד (מה שנוצה את כל המנגידים) הי' נצחון בתכלית [שלכן הי' קס"ד שיכנה את ביהמ"ק], מ"מ, מכיון שהביורים שלו היו בדרך מלחמה, הי' כנין ביהמ"ק ע"י שלמה דוקא. שמה מוכן, שענין פדה בשלום שנואמר גבי דוד הוא שיש מציאות דלע"ז המנגיד ורק שמוצאים אותם. וכ"ה גם בענין פדה בשלום נפשי שהי' בהגאולה דר"ט כסלו'193 והגאולה דר"ד כסלו'194, שהי' מציאות דלע"ז המנגיד, אלא שנוצה אותם. ועד שגם לאחר הגאולה הוצרכו לרשיון מהמלכות דמדינה היא [אבל כל המלכות נקראו על שם מצרים על שם שהם מציירות לישראל'195] על הפצת תורת החסידות. ופירוש הכי' הוא כמבואר ב"ה

(188) ב"ר פ"ע, ד. וראה אה"ת פרישתו קצו, עפ"ב. שם כרד ה חתג, עפ"ב ואילן.

(189) תהלים נח, יט.

(190) ראה פריש"י עה"פ. ירושלמי מטה פ"ה ה"ה.

(191) המשך פדה בשלום תנ"ש (סה"מ תנ"ש ע' קסד) ותש"ד (מכ"א – סה"מ ה'תש"ד ע' 110-11). ועוד.

(192) דברי הימים א כב, ד"י.

(193) כמ"ש אה"ז בנוב לגאולתו בי"ט כסלו (אגרות קודש שלו ס"י לז, וש"נ) "כשקריית כסי' תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי כ"י יצאתי בשלום כו"י. וראה אגרות קודש אדמו"ר מוה"ר"צ ח"ג ע' חתג ואילן.

(194) ראה לעיל הערה 157. וראה לק"ש חכ"ה שיחה ליו"ד כסלו (ע' 160 ואילן), ד"ל

שהשייכות דהפסוק "פדה בשלום" ליו"ד כסלו היא יותר משייכותו ליי"ט כסלו. (195) ב"ר פס"ז, ה.

[שלכן מובא בתו"א (בתחלת הענין'171) שהשערה עצמה הוא כה"י ו' ומקום יניקתה הוא כה"י י"ד – הגם שבסיום הענין'172 מסיק שם שהי' הוא למעלה מיי"ד – כי יש ב' ענינים בתו"א'173]. ואח"כ יצונו שמן על ראשית, שהמשך בה מביחנה שלמעלה מיי"ג תו"א'174. ועי"ז והאבן הזאת גו' יהי' בית אלקים, יהי' לשון זכר (הגם שאומר והאבן הזאת לשון נקבה'180), כי קאי על הגילוי דגאולה העתידה שאז יהי' שיר חדש לשון זכר (גאולה שאין אחרי גלות'181).

כג) ודוקרי ג"כ השייכות דענין ושכתי בשלום אל בית אבי כמו שהוא בעבורת האדם בהיותו בחי' (בזמן הגלות) לענין ושכתי בשלום אל בית אבי (כמו שהוא בפשטות) שקאי על ההשבה והחזרה מחרן לבית אבי שמהי' בהגאולה לע"ל [וכמוכן גם מזה שייצחק (אבי) הוא לשון עתיד, כי ענין הצחק והתענוג יהי' לע"ל, כמ'ש'182 או דוקא) ימלא שחוק פינו. דדוה ג"כ מה שלעזר דוקא יאמרו'183 ליצחק כי אתה אבי'184]. כי ע"י העבודה דושכתי בשלום, אתכפיא ואתהפכת חשוכא לנהורא [ענין השלום, שגם המנגיד נהפך לקדושה], ולא רק בגופו ונפשו הבהמית אלא גם בחלקו בעולם, ע"ז יהי' הגילוי דלעתיד, שאז יהי' אמזיחית ענין השלום, לא ירעו ולא ישחיתו גו' כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים'185.

כד) ודנה הגם שייצחק הוא לשון עתיד לפי שהצחק והתענוג שלמעלה יהי' לע"ל (כנ"ל), מ"מ, מזה שהוא נקרא עכשיו בשם יצחק, מוכן, שגם עכשיו יש תענוג וצחוק זה [וכמ'ש'186 צחוק נעשה לי אלקים, עשה ככרן], שהי' הצחק והתענוג נעשה מהתעבודה דאתכפיא ואתהפכת עכשיו, ורק שגילוי התענוג יהי' לע"ל (כשישולמו כל הבידורים), [וכ"ה גם בנוגע לזה שלע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו מצד זה שייציל את ישראל מהגלות'183, שמעיז ענין זה יש גם עכשיו. שגם בזמן הגלות הוא מנין על ישראל, שהגנה זו תהי' אח"כ באופן דהצלה מהגלות'187].

(178) שם כב, ב.

(179) ראה אה"ת פרישתו קצו, ב.

(180) וכמו שמדייק בתו"א ליש פרישתו (כא, א), תו"ח שם (כב, ב).

(181) ראה מליחא עה"פ בשלח טו, א. שמו"ר פכ"ג, יא. חוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטו, ב.

(182) תהלים קמ"ג, א. וראה ברכות לא, א. טושו"ע או"ח סו"ט תקס. וראה ד"ה ויחזי חיי שה' ה'תש"א (סה"מ מלוקט ח"ב ע' קמה ואילן [ובסה"מ תש"א ע' 62 ואילן] סו"ה).

(183) שבת פט, ב.

(184) תו"א פרישתו כג, ג. תו"ח פרישתו כד, ד. ועוד.

(185) ישע"י יא, ט.

(186) יורה דא, ו.

(187) ראה בארובה שיחת מוצאי ש"פ חיי שרה שפה זו (ה'תשל"ח) סעיף מא (לקו"ח ח"כ ע' 343).

מורתקוק²⁰³, יהי' מלאה הארץ דעה את הרי' כמים לים מכסים¹⁸⁵, ועד שהי' גילוי העצמות, ולא יכנף עור מוריד והזי עיניך רואות את מורידך²⁰⁴. וזהו והי' הרי' ל' לאלקים, שלגבי גילוי זה הרי' דעכשיו כאלקים יחשב²⁰⁵.

כת) וזרדו ושכתי בשלום אל בית אבי, שקאי (כני"ל) על עבודת הכתובים, שעיי"ז נעשה (טוט זיך אויף) ענין ושכתי בשלום גוי שהי' לעתיד. ער והאבן הזאת גוי יהי' בית אלקים. וזה גופא מורה על גודל העלוי שבעהעבודה דסוף זמן הגלות, שעיקר העבודה אז היא עבודת התשובה (ועד שגם העבודה דתורה ומצוות [לחם ובגד] שבסוף זמן הגלות היא לאחרי קדימת עבודה התשובה (ושבתי בשלום)²⁰⁶, שהרי עיי' העבודה דתשובה ומעשים טובים (היינו שגם המעשים טובים הם לאחרי קדימת התשובה²⁰⁷) נעשה (טוט זיך אויף) ענין ושכתי בשלום גוי שהי' לעי"ל. [ועד שיפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בערה"ז מכל חיי העוה"ב²⁰⁸, לפי שגורם הדבר חזק יותר מהנעשה על דני. וגם לפי שהתענוג דעוה"ב הוא תענוג האדם שהיה נברא, והתענוג דתשובה ומעיי"ט (בעוה"ז) הוא תענוג הבורא²⁰⁹]. וכפרט, שזה שעיי' העבודה דעכשיו טוט זיך אויף הגילוי דלעמיד הוא באופן שמעין הגילוי דלעמיד יש גם עכשיו (כני"ל סעיף כד-כה). דמכיון שהעבודה שבסוף זמן הגלות היא עבודת התשובה, וכבש"ט נאמר¹⁴² והי' טום יקראו ואני אענה¹⁴⁰, לכן, גם בסוף זמן הגלות [ובפרט כשישי גם התפלה ("יקראו") ושכתי בשלום] נעשה כבר ואני אענה, המשכת וגילוי מעין הענינים דלעמיד. ובדוגמה יעקב, שבדיווחו עדיין בחרן הי' ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי' לו צאן רבות (שזהו העיקר¹¹⁰) ושפוחת ועבדים וגמלים וחמורים²¹⁰, עדי"ז הוא כבא"ו"א מישראל, שבסוף זמן הגלות (כשנמצאים בחרן) יהי' ויפרוץ מאד מאד, וכאופן דפדה בשלום, בכל הפירודות, וככל הפרטים, הן בעבודה הרוחנית [ובפרט בלימוד והפצת תורת החסידות, שהי' בלי שום כלכלים ובתכלית ההתחבה] והן בענינים הנשמיים, וכאופן דדפרצות²¹¹ (ויפרוץ), שזה ימחר ויזרז הגאולה הצחידיה — אחישנה (באחישנה

203) נודים ב. ת. ע"ז ג. סעי"ב. זח"ג יז, רע"א. וראה תר"א ותר"ח שבהערה 205.

204) ישיעי' ל. ב. וראה תנא פל"ז (מנ. א).

205) בתר"ח פירשתו (כו, ד), שהי' יהי' בגילוי כמו שום אלקים, אבל בתר"א שם (כא, ד): שם הרי' יהי' או בתי' אלקים לגבי בתי' עונג העליון. ושם כב. ג. תחשב בתי' אלקים דהיינו בתי' צמצום.

206) וראה לעיל סעיף חז, כת.

207) וראה לקו"ת שמע"צ פת, א. שה"ש יז, ג. ובכ"מ.

208) אבות פ"ד מ"ז.

209) המשך ונכה תרל"ז פ"ב.

210) פירשתו ל' מג.

211) פירשתו שם, יד.

פרה בשלום נפשי דבעל הגאולה¹⁹⁶ וכמה דרדשים ד"ה זה (ויי"ט כסלו)¹⁹⁷, שהפרי' היא בדרך שלום, ועד שאין צריך למלחמה כלל, כמו שהי' בימי שלמה שכל הגוים נתבטלו לפניו שלא עיי' מלחמה כלל. והחיוון דבי' פירושים אלו שהם לכאורה מן הקצה אל הקצה, וכיותר עיי' המבואר בכ"מ¹⁹⁸ שענין פדה בשלום נפשי גוי לעבדו שכם אחר¹⁹⁹, שלמעלה גם מענין השלום שהי' בימי שפה ברורה גוי לעבדו שכם אחר¹⁹⁹, שלמעלה גם מענין השלום שהי' בימי שלמה [אלא שהשלום שבימי שלמה הי' הכנה להשלים דלעמיד, שלכן משיח יהי' (מבית דוד (מוריע שלמה בלבד²⁰⁰), שפירושו זה, העילוי [והשלמות] דלעמיד, הוא למעלה מענין הקצוות. אך הענין הוא, דלהיות דכל הגילויים דלעמיד תלויים במעשינו ועבודתנו כמשך זמן הגלות²⁰¹, לכן, גם בהענין דפדה בשלום נפשי בזמן הגלות יש מעין ענין הפדי' בשלום שיהי' לעי"ל.

כו) וביצאור שייכות ענין זה (שגם עכשיו יש מעין הפדי' בשלום דלע"ל) להגאולה דיי"ט כסלו ודו"ד כסלו [שלכן בהדרדשים שגאמר בזמנים אלו מבואר הפירוש (רבי דלע"ל) שפדה בשלום נפשי ה"ע הפדי' בדרך שלום, ועד כמו שהי' לעי"ל, הנה נתי"ל (סעיף חז) שהטעם לזה שמקדים בזהו ושכתי בשלום (ענין התשובה) לזמן לי לחם גוי הוא, לפי שבזהו שם מדובר בענין סוף זמן הגלות, שאז עיקר העבודה (גם העבודה דחומי"צ) היא עבודת התשובה. שעיי"ז נעשה הפדי' בדרך שלום (מעין השלום דלע"ל), מכיון שענין התשובה היא הפיכת הלעו"ז לקודשה. וזהו גם השייכות דפדה בשלום נפשי לגאולת אדמו"ר הזקן (יי"ט כסלו) ואדמו"ר האמצעי (וי"ד כסלו), כי מהענינים שנחתשו עיי' אדמו"ר הזקן (גם לגבי הרב המגיד) הוא שעשה [הרב] בעלי תשובה²⁰². וענין זה הי' גם עבודתם של רכותינו נשיאינו ממלאי מקומו, ובפרט של בנו אדמו"ר האמצעי, שעל ידו נתגלה²⁰² ענין זה.

זד) ויהי' הוי' לי לאלקים, שעיי' העבודה דושבתי בשלום, שה"ע בידור חלקו בעולם (כני"ל סעיף ח), יהי' הגילוי דלע"ל, שאז יוציא הקב"ה חמה

196) נרפס בספרו שערי תשובה ח"א (שער התפלה) מט, א ואילך. — סעיף יא ואילך (נת, וואילך).

197) דשנת חגי"ט (ראה סה"מ חר"ט שם), חרע"ה (המשך מע"ב ח"ב עי' תשס"ט. שם עי' תשעה), תשי"ד (ראה סה"מ התשי"ד שם), ועוד. וראה גם אה"ת לוחלים (דחל אור) עה"פ (ס"ע רח).

198) ד"ה פדה בשלום חרע"ה (המשך חרע"ב ח"ב פשע"ד — עי' תשס"ט) וראה גם שערי תשובה שם (נת, ד ואילך).

199) צפני" ג. ט.

200) פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין פ. חלק יסוד ה"ב. וראה לקי"ש ח"ה עי' 215

201) תשי"א ופל"ז.

202) ס' השיחות תורת שלום עי' 86. לקוטי דבורים כרך ד תשנ"ב, ואילך.

בס"ד. י"ט כסלו ה'תשל"ח*.

פרה בשלום נפשי מקרב לי כי ברכים היו עמדיו, וידוע מי"ש כ"ק אדמו"ר הזקן בעל הגאולה באגרת הקודש שלזי (כנוגע להגאולה דיי"ט כסלו), כשקירתי כ"י, תהלים בפסוק פרה בשלום נפשי, קודם שהתחלתי פסוק שלאחרי, יצאתי בשלום מה, שלום, שהגאולה שלו שייכת לענין פרה בשלום נפשי. ומה מוכן גם בנוגע להגאולה של בנו וממלא מקומו כ"ק אדמו"ר האמצעי (בז"ד כסלו), שהיא שייכת להענין דפדה בשלום נפשי, שהרי פסוק זה הוא בשיעור תהלים החדשי דיום העשירי לחודש⁴. [ויש לקשר זה גם עם אירכות הביאור וכו' בהדרוש ד"ה פדה בשלום נפשי שלזי]. וגם הגאולה דיי"ט המוז של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ממלא מקומם (ראדה"ז ואדהאמ"צ), שייכת לענין פדה בשלום נפשי⁶, כדמוכח גם מזה שכמה מנאמרי יי"ב וי"ג תמוז מתחילים בפסוק זה.

ויש לומר, דענין זה [השייכות דהגאולה לפדה בשלום נפשי] שייך גם לזה שהגאולה דיי"ט כסלו הייתה ביום השלישי שהוכפלה⁸ בו כי טוב⁹ ובחודש השלישי (רחדשי החורף)¹⁰ [וגם הגאולה דזי"ד כסלו ודי"ב תמוז היו בשלישי, הגאולה דזי"ד כסלו – בחודש השלישי, והגאולה דיי"ב תמוז – ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב], כי עיקר החידוש בהכתוב פדה בשלום נפשי הוא (לא כ"כ ענין הפדי, כ"א) שהפדי היא בשלום¹¹, ושלישי¹² הו"ע השלום¹³.

* מאמר זה חוגג עיי" כ"ק אדמו"ר שליט"א, וי"ל בקונטרס י"ט כסלו – תשמ"ז. תמוז.

(1) תהלים נה, ט.

(2) נדפסה באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן סי' לח. וס"ג.

(3) ובפרט לפי מ"ש כ"בית רבי" ח"ב ספ"ה בהערה א שגאלתו היחה בשעה שאמר

בתימים הפסוק "פדה בשלום נפשי".

(4) וידוע שרובתינו נשיאנו "היו אומרים שיעור תהלים כמו שנתלק לימי החודש".

ומה שגאלת אדה"ז היחה בעת שאמר הפסוק "פרה בשלום נפשי" – אף שגאלתו היחה ביי"ט כסלו – כי בהיותו במאסר "הוסיף להגיד שיעור תהלים בחדר בשביל מצבו בזה, ושיעור זה הי' כמו שהתהלים נחלק לימי השבוע" (מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, נדפס בקובץ מכתבים ע"ד אמירת תהלים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"ע ח"ג ע' חגג ואילן).

(5) נדפס בספר שיערי תשובה ח"א שער התפלה מט, א ואילן.

(6) ולחצי, שתקיעות דיי"ב תמוז בשנת תפ"ז היחה ביום השלישי, והרי פסוק זה הוא בשיעור תהלים דיום השלישי בשבוע.

(7) דשנת ה'תשי"ג (נדפס בסה"מ ה'תשי"ג ע' 184 ואילן), ודשנת ה'תש"ט (נדפס בסה"מ ה'תשי"ט ע' 183 ואילן).

(8) ראה ב"ד פ"ד, ג. פרי"ש בראשית א, ז.

(9) ובמ"ש אדה"ז באגרי"ק הג"ל בנוגע לגאולתו.

(10) וראה לקוטי לזי"צ אגרות ע' רה. ריט. וראה בלק"ש ח"א ע' 75 כ"י השייכות החדש השלישי בחודשי החורף לגילוי פנימיות החודש.

(11) ד"ה פדה בשלום לאדהאמ"צ הג"ל ואילן (נה, ג ואילן). ועוד.

(12) ומ"ש אדה"ז באגרי"ק של שהגאולה היחה ביום (השלישי) שהוכפל בו כי טוב – יש

נפאג², שבקורב ממש יהי קץ שם לחושן³, ויקבלו פני משיח צדקנו, שירליכנו לארצנו הקדושה, ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁴, אך ישראל לגבולותי, ואח"כ – וגם זה באופן דאחישנה – ירחיב ה' אלקיך את גבולך⁵, ובקורב ממש ובעגלא דידך⁶.

(212) מכין ש"אחישנה" תלוי ב"וכו" (מתהדרין צת, א).

(213) איוב כח, ג.

(214) עקב יא, יב.

(215) ראה יב, ב. שופטים ט, ח. וראה ספרי עה"פ ראה שם. פרי"ש עה"פ שופטים שם.

(216) ראה לקוטי ח"ט ע' 23 הערה 61.